

Васиљ Јововић
ГЕНОЦИД У ПИВИ 1943. ГОДИНЕ

Издавач

Музеј жртава геноцида, Београд
Београд, Трг Николе Пашића 11/III
телефон : +381113398883
е-mail: office@muzejgenocida.rs

Институт за српску културу, Никшић

Одбор за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора
Српске Православне Цркве

Библиотека

Поменик

За издаваче

др Вељко Ђурић Мишина
др Будимир Алексић
Епископ пакрачко-славонски Господин Јован

Редактура

Петар Б. Поповић

Лектура и коректура

Драгана Јовановић

Графичка обрада и штампа

Графопринт, Горњи Милановац

Тираж

250

Copyright © 2018. by Музеј жртава геноцида / Museum
of genocide victims

ISBN 978-86-86831-52-1

Васиљ Јововић

**ГЕНОЦИД У ПИВИ
1943. ГОДИНЕ**

**Никшић - Београд
Дан Пивских мученика, 2019.**

Реч уредника

Музеј жртава геноцида је јединствена институција на овим просторима, створена ради неговања трајног сећања на жртве које је поднео првенствено српски народ, као и Јевреји, Роми и припадници других народа и националних мањина некадашње Југославије.

Запослени у Музеју се баве готово непрестаним прикупљањем и обрадом верификованих чињеница о жртвама појединачних и масовних злочина. Тај посао је веома сложен јер обухвата истраживање бројних недоумица као што су принудно расељавање, узимање талаца, одвођење у логор, принудни рад, пљачка имовине, употреба недозвољених средстава у борби, уништавање и пљачка културно-историјских споменика и добра. Посебна пажња се посвећује прикупљању, обради и чувању грађе о злочинима, извршиоцима злочина, спасиоцима жртава...

Треба напоменути да Музеј одређене делатности, кад је реч о његовим основним активностима обавља у сарадњи са сродним институцијама али и другим које из различитих разлога негују сећање на прошлост, обележавајући места страдања и бавећи се низом послова који се односе на образовање, васпитање и информисање.

Музеј жртава геноцида и Институт за српску културу из Никшића, чије име говори о суштини његовог ангажовања, потписали су протокол о сарадњи који подразумева неговање културе сећа-

ња на велике трагедије. Мада је сарадња тек започела, зближила нас је идеја обележавања великог злочина почињеног у Пивској долини током заједничке немачко-италијанско-бугарско-хрватске операције, под шифрованим именом „Шварц“, против партизанских јединица у операцијама изведеним маја и јуна месеца 1943. године. Према досадашњим непотпуним истраживањима у две-три недеље страдало је више од 1.300 цивила.

Студија Васиља Јововића „Геноцид у Пиви 1943. године“ је наручена и потом објављена у *Годишњаку за истраживање геноцида*, бр. 11/1, Крагујевац–Београд 2019, стр. 89–120. Међутим, сматрамо да тај текст вреди објавити и у форми књиге, јер нам се чини да публикување у стручном часопису неће допрети до шире читалачке публике, нарочито кад је реч о простору на коме је тај велики ратни злочин почињен. Нужно је гајити културу сећања не само ради прошлости. Уосталом, друга књига Мојсијева (4. 9.) нам поручује: „Само пази на се и добро чувај душу своју, да не заборавиш онијех ствари које су видјеле очи твоје, и да не изиду из срца твојега докле си год жив, него да их обзнаниш синовима својим и синовима синова својих“.

Увод

Предио Пиве налази се у сјеверозападном дјелу данашње Црне Горе. Шире посматрано, то је саставни дио дурмиторске регије, а обухвата сјеверозападни дио Републике Црне Горе и представља издвојену геоморфолошку цјелину великих потенцијала и пространства. Вертикална рашчлањеност рељефа је јако изражена. Дубоки кањони ријека Комарнице и Пиве дијеле је на: Жупу пивску (494 км²) и Планину пивску (854 км²).¹ Пива се налази у сливу ријека Комарнице, Пиве и Таре, а између планина Дурмитора, Маглића, Власуље, Голије и Војника. На истоку Пиве је Дробњак, на западу су Гацко и Голија, а на југу Шипачно. До 1875. године Пива је била под турском управом, од тада је у саставу Кнежевине/Краљевине Црне Горе, у периоду 1916–1918. године била је под аустроугарском окупацијом, а у периоду 1918–1941. године у саставу Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца/Краљевине Југославије. Између два свјетска рата, па све до 1954. године подручје Пиве је у склопу Шавничког, касније Дурмиторског среза. За вријеме Другог свјетског рата припадало је италијанској окупационој зони, а на сјеверозападу се то подручје граничило са Независном Државом Хрватском.²

1 Блажо Д. Дубљевић, *Планина пивска (природа и човек)*, Београд 2006, 1–2.

2 Светозар Томић, *Пива и Пивљани, насеља и порекло*

О геноциду у Пиви није у историографији писано толико обимно као о геноциду у Велици (28. јула 1944). У досадашњој историографији овај геноцид је само спорадично обрађиван у оквиру других тема.³ Прва монографска публикација која га поближе описује је *Крв Пиве* историчара Мила Цицмила, књига која је доживјела три издања.⁴ Још нема свеобухватне монографије која би у цјелости освјетлила геноцид. Драгоцјене су изјаве свједока геноцида у Пиви пред Земаљском Комисијом за утврђивање злочина окупатора и његових помагача из 1945. и 1946. године.⁵ Изјаве свједока са суђења ратним злочинцима у Београду након Другог свјетског рата преносили су дневни листови: *Политика* и *Борба*.⁶ О геноциду у Пиви

становништва, Београд 1949, 7.

3 Обрен Благојевић, *Пива*, Београд 1996, 586–590; Обрен Благојевић, *Мој живот*, Београд 1996, 172–176; Јован П. Жарковић, *Дурмиторско подручје ослонац НОР и револуције*, Београд 1987, 292–307; Перо Крстајић, *Дурмитор у НОБ и револуцији*, Титоград 1966, 275–281; Срђан Божовић, *Дивизија „Принц Еуген“*, Панчево 2011, 129–135. О страхотама операције „Шварц“ писао је, замјеник шефа британске војне мисији при Врховном штабу Народноослободилачке војске Југославије (НОВЈ), Вилијам Дикин, по струци историчар, в.: F. V. D. Dikin, *Војовна planina*, Београд 1973. Књижевник Коста М. Радовић посветио је Пиви књигу у којој се налазе драгоцјени подаци о злочину над становништвом Пиве – Коста М. Радовић, *Чуј небо – види земљо*, Подгорица–Београд 2017.

4 Миле Цицмил, *Крв Пиве*, Подгорица 2007 (2011, 2015).

5 Изјаве свједока се налазе у Архиву Југославије, неке је објавио М. Цицмил у књизи *Крв Пиве*, 151–179.

6 „Нацистички злочинци пред судом“, *Политика*, 6. фебруар 1947, 3; 8. фебруар 1947, 5; „Суђење бившем

није одржан научни скуп попут оног о геноциду у Велици (27. јула 2014). Али, геноцид у Пиви био је тема ТВ емисије.⁷

У њемачкој операцији „Шварц“, прерађеној верзији одложене операције „Вајс III“, упереној против партизанског покрета било је ангажовано 125.000 војника – 70.000 Немаца, 43.000 Италијана, 10.000 усташа и домобрана и 2.000 Бугара⁸. Напад на Пиву био је наставак операције „Вајс“ последице битке на Неретви, где су се на овој територији дурмиторског среза груписале партизанске снаге које су прешле из Босне у Црну Гору. Коалиционе снаге предводио је њемачки генерал Рудолф Литерс и циљ им је био да у предстојећој операцији опколе Главну оперативну групу партизанских дивизија на граници између Црне Горе и Херцеговине, а потом их униште на падинама Дурмитора, Сињајевине и кањона Таре.⁹ У току офанзиве „Шварц“ на дурмиторско подручје продрле су непријатељске јединице: од Сињајевине, преко Боана, Жабљака, Сушице и Доње Црквице наступала је њемачка 1. брдска дивизија;

немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, 8. фебруар 1947, 3; 13. фебруар 1947, 3.

7 „Када се Пива у небо селила“, *Српско становиште*, уредник Веселин Матовић, 1–4, Српска РТВ, published: 25. 4. 2014; 3. 5. 2015; 9. 5. 2015; 19. 5. 2015; „Годишњица од погрома у Пиви јуна 1943., гост Миле Цицмил“, *Огледало*, уредник Љубица Гојковић, Српска РТВ, published: 23. 6. 2016.

8 Као савезници њемачких јединица у операцији „Шварц“ учествовале су четири бригаде домобрана из састава војске НДХ – Вучета Рецић, *Грађански рат у Црној Гори 1941–1945*, књ. 2, Подгорица 2002, 176.

9 *Војна енциклопедија*, VI, Београд 1973, 654.

из долине Таре према Жабљаку наступала је група „Лудвигер“ (њемачки 724. пук и бугарски 61. пук); преко Љубишње и Таре италијанска дивизија „Тауринензе“; од Никшића према Шавнику и до Трсе и Унча наступала је италијанска дивизија „Ферара“; из рејона Гацка у Жупу пивску 7. СС дивизија „Принц Еуген“; преко Волујака и Вучева до Мратиња наступали су дјелови њемачке 118. дивизије.¹⁰ Дивизија „Принц Еуген“ (бројала је 22.000 војника) 1. јуна 1943. године пребацила се преко Никшића за Херцеговину и Пиву, гдје ће починити масакр над цивилним становништвом у никшићком и шавничком срезу.¹¹

¹⁰ Радован Вукановић, *Ратни пут Треће дивизије*, Београд 1973, 156–171.

¹¹ *Војна енциклопедија*, VI, 654; *Документи из историје Југославије*, IV, приредили: Ђ. Зечевић и Ј. П. Поповић, Београд 2000, 253. На суђењу ратним злочинцима послје Другог свјетског рата у Београду 1947. године свједок Митар Ђукановић дао је изјаву о стријељању Велике Драшковић и њене четворогодишње кћерке Зорке у селу Лукову. Душан Чоловић из Шипачна код Никшића свједочио је да су припадници дивизије „Принц Еуген“ у селу Горње Поље убили 64 особе и запалили више кућа. Мило Шарац дао је изјаву о бацању 10 чланова породице Веља Томића у запаљену кућу – „Суђење бившем немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, Београд, 8. 2. 1947, 3. За злочине у селу Шипачно, срез никшићки и општини Жупо-пивској, срез шавнички у периоду мај–јун 1943. године осуђена су као ратни злочинци два припадника дивизије „Принц Еуген“ или „Вражје дивизије“ усташе из Гацка: Асан Беговић Мумин и Роговић Бајро – М. Цицмил, *Крв Пиве*, 140; *Земаљска Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача*, бр. 103, Цетиње 2. марта 1946, Државној Комисији за утврђивање злочина окупатора и његових помагача, Београд, Архив Југославије Београд, инв. бр. 515/46, 344–581.

Прије почетка операције „Шварц“ Њемци су разоружали неколико хиљада херцеговачких и црногорских четника с Павлом Ђуришићем на челу. Дио четника одвели су у заробљеништво, а дио искористили као помоћне снаге у борби против партизана.¹² Разоружавање четника спроводено је прије почетка, у току и после завршене операције „Шварц“. Њемци су средином маја са територије Црне Горе, Санџака и источне Херцеговине разоружали око 4.000 четника, мада су они изразили жељу да се боре против комуниста под њемачком командом.¹³ Неки аутори сматрају да операција „Шварц“ није изведена само због ликвидације комуниста, већ првенствено ради ликвидације четника Драже Михаиловића, јер су комунисти, у случају искрцавања савезника на Јадранску обалу, били спремни да се туку против њих на страни Њемаца.¹⁴ Пошто је информисан од

12 Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918–1988*, Београд 1988, 252–253.

13 В. Реџић, *Грађански рат*, 284; *Зборник докумената и података о народноослободилачком рату југословенских народа*, т. I, књ. 4, д. 24, Београд 1953, 82–84. Њемци су још од друге половине марта 1943. године почели разоружавати четнике у зонама под својом управом јер су их сматрали нерегуларним и непријатељским јединицама. Међутим, политика Италијана према четницима била је другачија и заснивала се на критеријуму равнотеже снага. Италијани су се ослањали на просрпски оријентисане масе које су чиниле најактивнији и најбројнији дио српског народа у Црној Гори. Нијесу могли рачунати на сарадњу са зеленашима и муслиманима које су комунисти успијели да придобију на своју страну – *Зборник*, т. XIII, књ. 3, д. 42, Београд 1972, 145–146; В. Реџић, *Грађански рат*, 281.

14 В. Реџић, *Грађански рат*, 283. Операција „Шварц“ осмишљена је да заврши са партизанима у Херцеговини и

Команде италијанских трупа Црне Горе да Њемци настоје да ухапсе њега и његов штаб Дража Михаиловић се повукао средином маја 1943. године за Србију.¹⁵

У периоду од јуна 1942. године до априла 1943. године дурмиторско подручје, а самим тим и Пива, било је под влашћу четника Драже Михаиловића, одакле су их у априлу 1943. године потиснуле партизанске јединице.¹⁶ По неким вијестима многи четници су приступили партизанском покрету.¹⁷

Операција „Шварц“ припремана је у највећој тајности тако да је њен почетак 15. маја 1943. године представљало изненађење за партизанске јединице, укупне снаге 19.000 бораца, укључујући и рањенике из Централне болнице.¹⁸ Њемци су и од Италијана крили своје планове у вези са операцијом „Шварц“.¹⁹ Генерал Рудолф Литерс, коме је повјерена непосредна команда над свим непри-

да разоружа четничке јединице у региону – Бен Х. Шепард, *Терор на Балкану, Немачка војска и партизански начин ратовања*, Београд 2014, 251.

15 Радоје Пајовић, *Контрареволуција у Црној Гори 1941–1945*, Цетиње 1977, 350.

16 О. Благојевић, *Пива*, 577–584.

17 Деспеша команданта 2. пролетерске дивизије НОВЈ од 24. априла 1943. Врховном штабу НОВ и ПОЈ о ослобођењу Шавника, Жабљака и Боана, у: *Зборник докумената и података о народноослободилачком рату народа Југославије*, т. III, књ. 9, бр. 187, Београд 1969, 379.

18 Б. Петрановић, *Историја Југославије*, 252–253. Поред бораца и рањеника на подручје Пиве пристигао је и велики број избјеглица и позадинских радника из Црне Горе и Санцака – Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 276.

19 Б. Х. Шепард, *Терор на Балкану*, 276.

јатељским јединицама био је командант њемачких снага у Хрватској. Командант њемачких снага Југоистока, генерал Александар фон Лер, и њемачка врховна команда, претходно су одобрили Литерсову замисао и оперативни план операције „Шварц“. Током припрема те операције начелник Штаба њемачке Врховне команде Вилхелм фон Кајтел, у својој директиви Литерсу, наглашава: „Ова борба нема ништа заједничког са војничким витештвом или са одредбама Женевске конвенције... Ако ова борба против банди, како на истоку тако и на Балкану, не буде вођена са најбруталнијим средствима, ми у догледно време нећемо имати више довољно снаге да савладамо ову кугу... С тога је трупа овлашћена и обавезна да у овој борби, без ограничења, укључујући ту жене и децу, употреби свако средство, само ако оно доприноси успеху. Имати обзира било какве врсте, представља злочин према немачком народу и војницима на фронту...“ У тој својој злочиначкој директиви Кајтел даље наређује: „Ни један немачки војник... не сме бити узиман на одговорност... због свог поступка у борби против бандита и њихових помагача.“ У духу те директиве, генерал Литерс у својој заповијести за почетак офанзиве, наводи: „Трупе ће поступати безобзирно и са бруталном чврстином, и непријатељу, разарањем напуштених насеља и одузимањем постојећих залиха хране, одузети сваку могућност за живот.“²⁰

Операцију „Шварц“ карактерише бруталност према цивилном живљу, што се манифесто-

20 Војин Поповић, *Кроз накао Сутјеске*, Београд 1981, 36–37; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 273–274.

вало геноцидом над неборачким становништвом Пиве у мају и јуну 1943. године. Геноцид су починили припадници њемачких, италијанских, бугарских и хрватских (ушашких) јединица, у којима се налазио извјестан број муслимана из непосредног комшилука Пиве (Гацка). Злочине су њемачке окупационе снаге спроводиле свуда гдје су постојали покрети отпора у циљу застрашивања и кажњавања становништва. Таквих примјера геноцида над неборачким становништвом било је на Балкану, тако и у окупираној Европи током Другог свјетског рата.²¹

Један од првих очевидаца који је свједочио о ужасним посљедицама злочина у Пиви био је партизан др Обрен Благојевић (1912–2001), који је након непријатељске офанзиве прошао Пивом.²² „Половином јуна читава Пива пружала је слику правог ужаса и пустоши. Народ десеткован, унезвјерен, застрашен, намучен; живио је у пећинама, у импровизованим јатарама, под дрвећем. У црно су биле завијене све породице. Или се муком мучало, или само о трагедији говорило. Куће попаљене, стаје изгорјеле, стока опљачкана,

21 Геноцид на Копаонику у Кривој Реци 12. октобра 1942. године – С. Божовић, *Дивизија „Принц Еуген“*, 114–117; Геноцид у Орадур-сур-Глен - Француска, масакр Сант Ана – Италија, масакр Калаврита – Грчка, масакр Дистомо – Грчка, масакр Марзабото – Италија, масакр Туле – Француска, масакр Маил – Француска, масакр Мицхинов – Пољска – Мирко Брковић, Миодраг Брковић, „Прилог проучавању геноцидног покоља становника села Велике 28. јула 1944. године на основу доступне архивске грађе“, у: *Геноцид у Велици 28. јула 1944.*, Велика 2015, 69–77.

22 О. Благојевић, *Пива*, 586–590; О. Благојевић, *Мој живот*, 172–176.

брашна нестало. Па ипак, живјети се морало, све се изнова почињало...“²³

Непријатељски терор при коме је спроведен геноцид трајао је од друге половине маја до половине јуна 1943. године. Никада током своје историје Пива није тако ужасно страдала као у овом кратком периоду од двадесетак дана. Иницијатори ових злочина били су сами штабови њемачких и италијанских јединица које су учествовале у тој офанзиви. Командант њемачке 1. брдске дивизије издао је својим јединицама наређење у којем је поред осталог стајало: „Целокупно становништво способно за војску са подручја дивизије сматрати и с њиме поступати као са комунистима. Ко поседује оружје има бити стрељан. Све куће настањене комунистима имају се разорити....“²⁴ Командант њемачке 118. дивизије Киблер наређује: „Војска има поступати без обзира и са бруталном крутошћу против становништва које се покаже непријатељско и одузети непријатељу сваку животну могућност разарањем напуштеним места и осигурањем постојећих залиха. Важни извори воде имају бити под стражом“.²⁵ Сличне наредбе издавале су и остале команде њемачких јединица које је војска ревносно извршавала.²⁶ У једној наредби је стајало и ово: „Загадити све воде

23 О. Благојевић, *Пива*, 590.

24 Архив Војноисторијског института, к. 9, рег. бр. 7/1; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 274; О. Благојевић, *Пива*, 587.

25 Архив Војноисторијског института, к. 9, рег. бр. 7/1, 18/10; О. Благојевић, *Пива*, 587.

26 Архив Војноисторијског института, к. 9, рег. бр. 18/1; О. Благојевић, *Пива*, 587.

и око незагађених вода поставити њемачке страже, како се са тим водама не би могли служити становништво и партизани.²⁷ Командант италијанске дивизије „Ферара“ наређује: „Ваше је што на јунаштво добијете: жене, оружје и овце, а све остало нека ждере пламен.“²⁸

Дивизија „Принц Еуген“ звана и „Вражја дивизија“ имала је веома значајну улогу у геноциду у Пиви, њени војници убијали су мушкарце, жене и дјецу гдје год би их затекли, без обзира на то што они нијесу показивали никакво непријатељство. Жртве су убијане са нечувеном свирепošћу, клане, касапљене ножевима, живе бацане у запаљене куће. Убијана су и најситнија дјеца заједно са својим мајкама.²⁹

Жупу Пивску напала је 7. СС „Принц Еуген“ дивизија којом је у операцији „Шварц“ била једна од ударних њемачких формација, а поред своје борбене готовости исказала је и невиђену свирепост према цивилном становништву. Командант дивизије Артур Флепс за постигнуте резултате добио је „Витешки крст“ једно од најпрестижнијих одликовања у њемачкој војсци. Њемачка Врховна војна команда у мају 1943. године док је још трајала операција „Шварц“, одлучила је да генерала Артура Флепса постави на нову дужност – команданта 5. СС брдског корпуса. За новог команданта „Вражје дивизије“ постављен је генерал Карл фон Оберкамп. Међутим,

27 Владимир Дедијер, *Дневник*, Београд 1951, 283–284; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 274.

28 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ и револуцији*, 71; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 274.

29 *Документи из историје Југославије*, IV, 253.

он није имао довољно искуства на југословенском ратишту тако да је Артур Флепс и даље командовао том дивизијом до краја операције „Шварц“. „Принц Еуген“ дивизија касније улази у састав 5. СС брдског корпуса.³⁰ У Жупи Пивској оперисала је и 369. дивизија, починивши невиђена злодјела, а чинили су је хрватски војници, док су официри и подофицири потицали из Њемачке или Аустрије.³¹

Операција „Шварц“ завршена је 15. јуна 1943. године. Иако се већина партизанских јединица пробила из обруча, њемачка врховна команда била је задовољна резултатима операције. Према њеним подацима убијено је између 11.000 и 12.000 партизана што је био изузетан успјех с обзиром на то да је била ријеч о герилским борцима.³² Међутим, ти подаци нијесу тачни. Током операције „Шварц“ убијено је око 7.000 партизана а остале жртве били су цивили, и то углавном жене, дјеца и старци које ћу Њемци прогласити за партизанае.³³

У извјештајима припадника „Принц Еуген“ дивизије претпостављеној команди само се говорило о сукобима са партизанима, док масакр над цивилима није спомињан.³⁴ У непријатељском обручу било је по исказима Ота Кума око 40.000

30 Thomas Casagrande, *Die volksdeutsche SS – division Princ Eugen*, Frankfurt 2003, 255.

31 Б. Х. Шепард, *Терор на Балкану*, 257.

32 T. Casagrande, *Die volksdeutsche SS – division Princ Eugen*, 254.

33 Документи из историје Југославије, IV, 658.

34 Otto Kumm, *Vorwärts Princ Eugen! (Die Geschichte der 7. SS – Freiwilligen / Division Princ Eugen)*, Osnabruck 1978.

људи са великим бројем рањеника и обољелих од тифуса.³⁵ На Пивској планини налазила се централна болница са рањеницима где су насеља на пивској висоравни: Рудина, Никовићи, Шарићи, Јеринићи, Бабићи и Жеично. Првих дана јуна у Централној болници било је око 2.000 рањеника и болесника.³⁶

Др Обрен Благојевић истиче да се по препорукама и савјетима партијских радника, а још више на своју на своју властиту иницијативу народ испред те огромне навале непријатељске војске која је са разних страна плавила једно по једно пивско село склањао у збјегове, по оближњим шумама и планинама и у дубоким кањонима Комарнице, Пиве, Таре и Сушице. У збјеговима је живот био тежак. Иако је био почетак јуна било је хладно, а кише су стално падале. Изнад 1.000 метара надморске висине било је и снијега. Ватра се није смјела ложити ни дању, ни ноћу, да је не би запазили непријатељи. Воде на многим мјестима није било, хране је понестајало, а стока се губила. Ипак се на крају показало да су ови збјегови представљали најсигурнија склоништа пошто су се спасли углавном само они који су у њима до краја остали.³⁷ Члан Главног штаба за Црну Гору и Боку и партијски секретар Блажо Јовановић је обилазио скровишта – збјегове савјетујући мјештанима да се не враћају кућама.³⁸

³⁵ Исто, 78.

³⁶ Gojko Nikoliš, *Ranjenici u bici na Sutjesci*, Sutjeska, I, Beograd 1959, 285.

³⁷ О. Благојевић, *Пива*, 587; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 296.

³⁸ F. V. D. Dikin, *Bojovna planina*, 53–54.

Непријатељи су на подмукли начин, видећи напуштена села у која су долазили поручивали народу, углавном преко такозваних колебљивих елемената, са којима су почели долазити у додир, да се слободно врати својим кућама и обећавајући им да ће у те прољећне дане моћи мирно и безбрижно да искористе за наставак радова на њивама и ливадама. Успјели су да многе обману тим обећањима и они су са фамилијом и са стоком враћали из збјегова својим кућама и колибама. Дио становништва, не вјерујући да су звјерства уопште могућа и надајући се да ће останком код куће њих сигурније сачувати своје домове од паљевине, није ни одлазио у збјегове. Велики дио становништва извјесних села био је ангажован на организацији преношења рањеника и прикупљања хране. Било је такође старих људи мушкараца и жена који никако нијесу хтјели да напусте своје домове већ су се предавали онаквој судбини каква год да их снађе. Тако се у најкритичнијим тренуцима велики дио народа из разноразних разлога налазио у својим кућама или у селу, наомак непријатељу који ће бити невиђено свиреп.³⁹ Њемци испрва нијесу дирали становништво које се вратило у села. Глумили су добронамјерност, нарочито према дјечи и старијим особама. Неки сељани су наставили да обављају пољске радове. Било је случајева да су Њемци сељацима давали конзерве, шећер и двопек.⁴⁰

Највише збјегова било је на Дурмитору и у кањонима Таре, Сушице, Пиве и Комарнице. На

39 О. Благојевић, *Пива*, 587-588.

40 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 295.

Војнику: Концила, Сандуци и другдје. У Жупи Пиви: Леденице, Крашаревска пећина, Биоч код Малог Језера и на планини Голији.⁴¹ Сељаци села Мратиње су се, углавном, склонили у збјегове испод планине Биоча и Вучева.⁴² Након њемачких прокламација о безбједном повратку у села, у збјеговима су избијале драматичне расправе око тога да ли се вратити или не. Збјегови су у планинама остали негдје од двадесетого маја до половине јула, када је офанзива почела јеђавати. Тада су се сељаци почели са планина спуштати у своја села на згаришта попаљених домова.⁴³

Њемци су открили многе збјегове, рецимо велики збјег у пећини Тиса, гдје су се били склонили сељаци Горњег и Доњег Унча. Све које су успјели да похватају извели су у село и побили. То је био случај и са збјегом на Вучеву у коме су већином била дјеца. Осим тога, убијали су и сваког појединца кога би случајно срели.⁴⁴ По казивању Димитрија Ђикановића, непријатељска извидница, њих дванаесторица (четири дана прије злочина у Долима) открила збјег села Рудиница, али нијесу никога дирали, већ су позвали сељане да се врате у село, наводно да се фотографишу, изваде документа и наставе мирно живјети и о љетини радити. Ђикановић је међу непријатељима препознао једног муслимана који је радио код гатачког трговца Мума Асанбеговића.⁴⁵ Иначе су муслима-

41 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 266.

42 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298-299.

43 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 288.

44 О. Благојевић, *Пива*, 588; М. Цицмил, *Крв Пиве*, 21-25.

45 М. Цицмил, *Крв Пиве*, 30.

ни који су живјели у непосредној близини Пиве (Гацко) обављали послове извиђања и проналажења збјегова пошто су као трговци и закупци стоке добро упознали терен Пиве.⁴⁶

Злочин у Пивској Жупи

Јединице 7. СС-дивизије „Принц Еуген“, које су наступале од Никшића према Пиви, стигле су прво у села Горња и Доња Брезна, чије се становништво склонило у збјегове на планини Војнику. Група од неколико породица из Горње Брезне склонила се у подножје Војника, у мјесто звано Сандуци. Њемци су ушли у траг том збјегу који се смјестио у пећини. Жене, дјеца и људи потјерани су у правцу Горње Брезне. На самом бријегу ријеке Комарнице оставили су жене и дјецу, а мушкарца, њих осморицу, повели са собом и поубијали их на мјесту званом Канцила. Једино је успио да умакне Љубо Радојевић, младић из Горње Брезне који се стрмоглавио низ једну провалију.⁴⁷

Када су Њемци утврдили да је народ напустио своје домове и побјегао у планину, послужили су се лукавством: сељацима које су срели у Горњој Брезни дали су објаве да се слободно крећу и да позову народ да се врати својим кућама. Заведен овом обманом народ је почео да напушта збјегове и да се враћа својим кућама. По казива-

46 *Када се Пива у небо селила 1*, Српско становиште, уредник Веселин Матовић, Српска РТВ, преузето: 26. 3. 2019. године у 10:00 h, <https://www.youtube.com/watch?v=F3Zl4kTf4MY>.

47 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 275.

њу свједока Неђељка Тадића, сељака из Горње Брезне, он је рањен стигао у тај збјег и упозорио сељане да се не враћају у село јер ће настрадати. Оне који су се већ спустили у село Њемци су поубијали. У кући Спасоја Радојевића спалили су 11 особа које су ту похватили. Читаво село Горња Брезна спаљено је до темеља.⁴⁸ У Горњој Брезни у три куће припадници 7. СС-дивизије спалили су 24 особе.⁴⁹ О тим злочинима свједочио је Неђељко Тадић, а посвједочио Спасоје Ђурковић. Тадић осим имена жртава и уништавања имовине наводи да су војници коју су починили злочине припадали „Вражјој дивизији“ и међу њима је било мноштво усташа, на чијим је капама у већини случајева од ознака било слово „U“.⁵⁰

Прије доласка Њемаца сељаци из села Доња Брезна склонили су се у Голију, на мјесто звано Пода, гдје су их Њемци открили. Њемци су се и овдје послужили преваром: дјечи су давали бомбоне и кекс, само да би обманули сељане да дођу својим кућама. Чим су се сељаци почели из збјегова спуштати у села Њемци су их хватали, по групама убијали, и на гомилама спаљивали њихове лешеве, а 17 мјештана су затворили у једну кућу и живе спалили. Оно живља што га Њемци нијесу успјели да похватају на превару поново је побјегло у планину и углавном се спасло.⁵¹

Становници Бајовог Поља, по партизан-

48 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 275–276.

49 О. Благојевић, *Пива*, 588.

50 *Записник о саслушању свједока Неђељка Тадића*, Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача – Архив Југославије, инв. бр. 14500, 344–586.

51 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 276.

ској агитацији, напустили су село на вријеме и побјегли на планину Голију, на Бундос гдје је организован збијег. Послије 17 дана проведених у збјегу, већи број сељака вратио се својим кућама. Прва четири дана Њемци их нијесу дирали, али су петог дана похватили већи број мјештана и групу од 14 особа запалили у кући Милке Дурутовић. Тада је већи број сељака поново умакао у Бундос. Бајово Поље су Њемци спалили и у њему убили 20 особа.⁵² У кући Сава Јовићевића Њемац је усмртио дјете од мјесец дана које је било у мајчином наручју.⁵³ У Бајовом Пољу највише је страдало чланова из братства Јововића који су се, и поред упозорења Ђорђија Јововића, из збјега Мјечеви До спустили у село.⁵⁴

Највећа трагедија задесила је села Дубу, Буковац, Миљковац и Рудинице. Њемачке патроле су се расуле по оближњим шумама и вртачама и сакупљале избјегли народ. Групу сељака из Дубе и Буковца, пошто су их окупили на катун Забрђе, одвели су у село Миљковац, па заједно са житељима тог села и Рудиница потјерали на мјесто звано Дола и ту стријељали. У читавом селу Буковцу није остало живо ниједно мушко дијете, од 80 породица остало је свега седам одраслих мушкараца. Братство Благојевића је скоро потпуно утрвено. Село Буковац је до темеља запаљено.⁵⁵ Мари-

⁵² Исто, 276.

⁵³ Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298.

⁵⁴ *О саслушању свједока Аћима Јововића, О саслушању свједока Марице Благојевић*, Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача – Архив Југославије, инв. бр. 14601, 344–846.

⁵⁵ П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 276–277.

ци Благојевић из Буковца, након што су убили два сина, младића, отели су из наручја и трећег петогодишњег Богољуба. По свједочењу Марице Благојевић на њено избезумљено запомагање и питање куда га воде, Њемац је одговорио: „Водим га у школу!“ Када су га довели над раку у којој су, међу 12 убијених људи, лежала и његова браћа Стеван и Драгољуб, заклали су и малог Богољуба и бацили у раку.⁵⁶ Као примјер физичке ликвидације недужног народа је село Дуба, у којем је од 150 у животно остало 20 житеља.⁵⁷

Ужасне слике злочина у Пиви преноси Обрен Благојевић који истиче да је тешко страдало његово братство, скоро је преполовљено: од око 500 душа, колико их је тада било у Буковцу и Дубој, побијено је само тога једног дана њих 242 особе. Највећи дио страдао је у Долима.⁵⁸ По свједочењу Милоша Гломазића из села Доњих Рудиница и Димитрија Ћикановића из Горњих Рудиница, у Долима су, код куће Богдана Пејовића, сакупљене сељаке подијелили у три групе. Прву групу чинили су мушкарци старији од 15 година, другу жене и дјевојке, а трећу дјеца. Редослед убијања био је обрнут.⁵⁹ Убијене, или можда само рањене, затрпа-

56 *Записник о саслушању свједока Марице Благојевић*, Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача – Архив Југославије, инв. бр. 12882, 344-584; М. Цицмил, *Крв Пиве*, 143; Јово Поповић, *Вјешала за генерале*, Загреб 1986; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298.

57 В. Реџић, *Грађански рат*, 175; Први војник из села Дубе стасао је тек 1965. године – К. М. Радовић, *Чуј небо – види земљо*, 9.

58 О. Благојевић, *Пива*, 590; О. Благојевић, *Мој живот*, 172–176.

59 *Записник о саслушању свједока Милоша Гломази-*

ли су у ископану плитку рупу и навалили на тијела камење и земљу. Једини преживјели свједок тог злочина био је Милош Гломазић из Рудиница који је побјегао са стрелишта.⁶⁰ У селу Доли код Плужина припадници дивизије „Принц Еуген“ убили су 522 мјештанина овог и сусједних села (Буковац, Дубе, Рудинице, Сељане, Миљковац), међу њима 109 дјеце.⁶¹ Било је и покушаја преговора са Њемцима.⁶² У Долима је један њемачки официр одбио да пуца на жене и дјecu па га је команда одмах ликвидирала. Злочин у Долима се десио 7. јуна 1943. године на Треће обретање главе Светог Јована Крститеља.⁶³ Према изјави свједока Петка Благојевића из села Буковца тим злочинима руководио је један од официра „Вражје дивизије“ Рудолф Шулиц.⁶⁴

ћа из села Доњих Рудиница и Димитрија Ђикановића из Горњих Рудиница, Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача – Архив Југославије, инв. бр. 12881, 344–582; *Записник о саслушању оштећеника Ђикановић Димитрије из Горњих Рудиница*, Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача, Архив Југославије, инв.бр. 12856, 344–676.

60 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 296; О. Благојевић, *Пива*, 588; М. Цицмил, *Крв Пиве*, 27–32.

61 „Откривен споменик у Долима (Пива)“, *Политика*, Београд, 11. 7. 1977.

62 Пејо Пејовић који је знао њемачки језик водио је преговоре са Њемцима без успјеха – К. М. Радовић, *Чуј небо – види земљу*, 9.

63 Јоаникије Мићовић, „Страдање дјеце и омладине, жена трудница и недужног становништва, православних Срба Пиве и Горњег Полимља побијених од фашистичке Принц Еуген дивизије 1943. и 1944. године“, *Гласник*, службени лист Српске православне Цркве, 8, Београд, август 2018, 367.

64 *О саслушању свједока Марице Благојевић*, Коми-

Свједок Милован Живковић казује о страдању села Сељани. Становници овог села били су готово сви напустили своје куће и склонили се у збјегове на Заводишту, Бабину врху и кату-ну Закамен. Када су Њемци на превару намамили већи број сељака да сиђу с планине, око 80 мјештана пало је у руке Њемцима који су их одвели на Горанско. Тамошња команда их је пустила с тим да позову и остале сељаке с планине, како би им издала објаве за слободно кретање. Но глас о убијању сељака у Долима и другим мјестима пронио се по збјеговима, те се овом позиву нико није одазвао. Њемци су изненада упали у збјег на Закамену, гдје су ухватили 21 особу, међу којима и старог игумана Пивског манастира Илариона Мијатовића. Све су их дотјерали у заселак Водице, затворили у штале Шпира Секуловића и живе спалили. Из огња су искочили и са ранама умакли Милован Живковић, Перо Лучић и Вуко Ацић.⁶⁵ Из запаљене штале побјегли су Вукола и Данило Јововић, али су код села Дубе наишли на њемачку засједу и погинули. Њемци су их, потом, убацили у запаљену кућу.⁶⁶

Када су Њемци дошли у село Плужине, у почетку нијесу никога убијали, а већи дио народа већ је био побјегао у планину. Оно народа што је остало, 64 сељака, Њемци су похватили и затвори-

сија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача – Архив Југославије, инв. бр. 12882, 344-584.

⁶⁵ *Записник о саслушању Милована Живковића из села Сељана*, Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача – Архив Југославије, инв. бр. 14496, 344-585; П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 277.

⁶⁶ Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298.

ли у кућу Михаила Ацића, али их је њемачки официр Paul Gercard пустио да побјегну у планину. Када је наишла друга њемачка јединица сустигла их је и похватала 44 особе, и у колиби Обрена Гојковића све запалила. Седамнаестогодишња Јаглика Крстова Ацић, пивска хероина, успјела је да се отргне Њемцима и да би сачувала своју част избрала је ломачу у којој су јој већ горели отац, мајка и браћа. Свједоци ове трагедије у Гојковића Долу су Анђа Вукашинова Лубурић (1905–1987) и Вида Крстова Ацић (1934–2010), Јагликина сестра, које су успјеле да преживе масакр.⁶⁷

Обрад Цицмил, командант Централне болнице Врховног штаба, у Плужинама испред села наишао је у једном потоку на угљенисане лешеве. Међу спаљеним био је и плужински свештеник Јоко Сочица.⁶⁸ Свештеника Сочицу, старца од 80 година, спалили су са осам чланова његове породице у једној стаји између Милошевића и Плужина.⁶⁹

Становници Јасена и Стубице такође су се били склонили у збјегове планине Голије, на Леденицама. Њемци су и њих на превару домамили и убили 43 особе, спалили су 18. Читаво село Стубица је запаљено, а стока и остала покретна имовина опљачкане.⁷⁰

До Зукве, села у сусједству Стубице, и села Милошевићи и Брљево, на вријеме је стигао

67 М. Цицмил, *Крв Пиве*, 41–43; П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 277; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 297–298.

68 Obrad Cicmil, „Sedam teških dana“, *Sutjeska*, III, Beograd 1959, 148.

69 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298.

70 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 277.

глас о злочинима Њемаца, па су тамошњи сељани побјегли у планину, осим седморице мјештана које су Њемци ухватили и убили. У Кашарачкој пећини Њемци су открили 28 сељака из Брљева и све поубијали. Породицу Милана Васовића, његову супругу Данку и дјецу (дванаестогодишњу Савету, седмогодишњу Ружу и четворомјесечног Андрију) ухватили су близу те пећине и живе бацили низ литицу, изнад ријеке Пиве, високу око 300 метара.⁷¹ Јован Ружић из Милошевића изјавио је: „Жив су народ бацали на ватру, малу дјецу, старце и старице“.⁷² У Брљеву је нађен усмрћен седамдесетогодишњи Тривко Васовић са Јеванђељем на грудима кроз које су га злочинци устријелили.⁷³ У Брљеву су Њемци деведесетогодишњег ослијепелог Рада Бајагића затворили у кућу и спалили. Из запаљене куће покушао је да побегне рањени четрнаестогодишњи дјечак Велимир Сукновић, из Јасена. Нацисти су га гонили док га нијесу стигли и убили. Покушао је тада бјекство и Игњат Сукновић, али је и он убијен.⁷⁴

Сељане села Стабна Њемци су у већем броју похватили и њих, стотинак особа, већином стараца, баба и дјеце стријељали. На Тресуљи у планини Кручици изнад Малог језера Њемци су открили збјег из села Стабана. Затечене житеље први дан су само сликали и рекли им да сјутра-

71 Исто, 278; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298; *Документи из историје Југославије*, IV, 254.

72 „Суђење бившем немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, Београд, 8. 2. 1947, 3.

73 Ј. Мићовић, *Страдање дјеце и омладине*, 365.

74 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298.

дан дођу по објаве, али да поведу и оне који тога дана нијесу били у збјегу. Другог дана дошло је око 100 људи и у двијема колибама чекало Њемце са објавама. Чим су стигли Њемци су рафалима из аутомата покосили све људе у колибама, а онда их запалили. Софија Недељкова Кандић (Стабна), седамнаестогодишња дјевојка, бацила се у пламен. Из једне колибе су рањене побјегле Љубица Продан, оставивши двоје мртве дјеце и Љубица Тадић. Оне су потресно испричале какве су загрљени родитељи и дјеца падали од њемачких рафала. Читаве породице Кандића и Туфегџића су нестале у једном дану.⁷⁵ Злочин у катуну Кручици се десио 13. јуна.⁷⁶

Према изјавама свједока Момчила Кадића, за злочин над становницима села Стабана одговоран је 14. пук 7. СС-дивизије „Принц Еуген“ под командом Аугуста Шмидхубер (последњи командант дивизије „Принц Еуген“), којем је за злочине суђено послје Другог свјетског рата.⁷⁷ Шмидху-

75 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 278; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 296; *Документи из историје Југославије*, IV, 254; М. Цицмил, *Крв Пиве*, 33–39.

76 М. Цицмил, *Крв Пиве*, 36.

77 Суђење бившем немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала, *Борба*, 6. фебруар 1947, 3; 8. фебруар, 3; С. Божовић, *Дивизија „Принц Еуген“*, 199, 201. Као свједоци злочина у Пиви 1943. године пред војним судом у Београду иступили су Пивљани: Момчило Кандић, Миладин Вуковић, Јован Ружић, Ђурко Ћаласан, Обрад Митрић, Милета Ћаласан, Јован Муминовић, Радован Пејовић, Милан Ровић, Јездо Кулић, Лале Цицмил, Неђељко Тадић, Марица Благојевић, Радослав Бајагић, др Обрен Благојевић, Радивоје Дакић, Мико Жарковић и Тодор Благојевић – М. Цицмил, *Крв Пиве*, 143.

бер је лично наређивао злочине. У записнику са суђења стоји да је Шмидхубер, у Жупи Пивској, ушао у кућу једног учитеља, чија се супруга два дана раније породила, и наредио да се цијела породица одмах исели. У кући је тада било 12 особа. Када му се учинило да исељавање предуго траје, Шмидхубер је наредио да се одмах сви побију на лицу мјеста.⁷⁸ Против њега су свједочили и поједини официри и подофицири из дивизије „Принц Еуген“ дивизије који су потврдили његове злочине, на примјер поручник др Еуген Штумпф, и санитетски подофицири: Јозеф Дурст, Игнац Нил и Кристоф Танингер.⁷⁹

Ни другом збјегу села Стабна, на Биочу код Малог језера, није успјело да умакне Њемцима. У катуну код Малог језера, у једној колиби убијено је 37 особа, па је потом запаљена. Док су се Њемци удаљавали од запаљене колибе, извукла се рањена четворогодишња дјевојчица, Љубинка Тијанић; лутајући шумом наишла је на групу сељака, међу којима је био и њен отац. У колиби је изгорио њен двогодишњи брат. На питање гдје је брат,

78 „Суђење бившем немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, 6. фебруар 1947, 3.

79 „Нацистички злочинци пред судом“, *Политика*, 8. фебруар 1947, 5. Војни суд Југословенске армије осудио је 16. фебруара 1947. године на смрт вјешањем генерала Аугуста Шмидхубера – „Суђење бившем немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, 17. фебруар 1947, 3. Због злочина које је починио осуђен је на смрт генерал Карло фон Оберкамп, који је био командант дивизије „Принц Еуген“ у периоду од 15. маја 1943. године до 30. јануара 1944. године – С. Божовић, *Дивизија „Принц Еуген“*, 203.

Љубинка је одговорила: „Спава у колиби“.⁸⁰

Масовно стријељање задесило је и село Орах, о чему свједочи Ђуро Гојковић.⁸¹

Чим су Њемци стигли у село Мратиње ухватили су и стријељали 12 мјештана и запалили 100 кућа. Иста судбина је снашла и збјег на планини Вучеву код мјеста Врхови. Ту је похватао и одмах поубијано око 30 особа; убијено је и тромјесечно дијете у колијевци.⁸² На стратишту седмогодишњи син Војина Вуковића, дошавши свијести, придигао се и почео да плаче. Њемачки војник је пришао и дотукао дјечака. У Мратињу су се сељаци организовали и борили против непријатеља. Када су Њемци кренули да запале издвојену групу кућа у врх села, Мратињци су запуцали из пушака на њих. Њемци су се убрзо повукли.⁸³

Село Смријечно током операције „Шварц“ прошло је боље од других пивских села и с мањим бројем жртава. Испред првог таласа дивизије „Принц Еуген“, која је почетком јуна напредовала од Гацка, Смречани су се повукли у збјегове по шумовитим и скровитим вртачама испод Леденице – око Пода, Врова, Торина, Мимових саврдака, Обљаја, гдје су поградили катаве и торине за стоку. По казивању мајке Божицара Тадића, у збјегу их примјетио један њемачки војник, из групе од пет-шест војника који су ишли стазом низ кланац,

80 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 278; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 296–297.

81 „Суђење бившем немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, Београд, 8. 2. 1947, 3.

82 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 278.

83 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298–299.

али им је кришом, да га остали не виде, руком дао знак да се ту притаје и прикрију.⁸⁴ У Смријечну се смрти спасио Ђурица Тадић, који је причао са њемачким командантом о Гетеу и Његошу.⁸⁵

Тих дана је у Жупи Пивској убијено, спаљено или без трага нестало 910 становника.⁸⁶ Нарочито тешко страдали су мјештани сљедећих села: Горњих и Доњих Брезана, Потприсоја, Бајовог Поља, Дубе, Буковца, Миљковца, Рудиница, Сељана, Плужина, Стабана, Брљева, Мратиња – куд год је прошла дивизија „Принц Еуген“.⁸⁷ Забиљежене су и отмице жена, као што је случај Милке Благојевић из Буковца, коју је за вријеме операције „Шварц“, док је бјежала са двоје малолетне дјеце, отео муслиман из Фазлагиха Куле и одвео са собом касније у Египат.⁸⁸

Злочин у Планини Пивској

На десној страни ријеке Пиве у Планини Пиској, Италијани су настављали са истребљењем становништва и паљењем кућа по истом плану као и Њемци у Жупи Пиви. Италијанска дивизија „Ферара“ и 83. пук дивизије „Венеција“ у злочинима нијесу заостајали иза својих њемачких савезника. Италијанска дивизија „Ферара“

84 Božidar Tadić, *Smriječno, selo u Pivi*, Cetinje 2004, 247–248.

85 К. М. Радовић, *Чуј небо – види земљо*, 143.

86 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 300.

87 О. Благојевић, *Пива*, 589.

88 М. Цицмил, *Крв Пиве*, 128–130; Винка Благојевић Булић, *Иди моје те очи не виђеле*, Жабљак 2006, 117–118.

8. јуна ушла је у село Безује и скренула према сјеверу како би се састала са 1. брдском њемачком дивизијом која је оперисала преко Дурмитора. Припадници дивизије „Ферара“ су, након Дробњака гдје су починили геноцид, у јуну стигли на Планину Пивску и у селу Безују убили пет старца, а деведесетогодишњег Неђељка Бошњака спаљили у колиби. Спаљено је село Безује, остали су само школа, црква и још три куће.⁸⁹ Спаљена су и опљачкана села: Дубљевићи, Борковићи, Боричје, Пишче, Војиновине, Бабићи, Кулићи, Унач, Шарићи и Барни До. Једино није спаљена Трса, гдје су Италијани смјестили своју команду. На Пишчу је 15 италијанских војника силовало једну младу жену, а затим су је ножевима исјекли. Плијенили су стоку, а били су прави мајстори у проналажењу закопаног покућства и намирница које су сељаци покушали да спасу.⁹⁰

Обрад Цицмил описује паљевину села на десној обали Пиве: Јеринића, Барног дола, Жеичног и каже да је буктало на цијелом простору од Шилковине, преко Бабића, Омара па све до Шарића и даље: „Поједине зграде или групе зграда на истом мјесту зачас би се претвориле у тамноцрвени ковитлац дима и пламена, затим би се издвојио висок пламени језик од разбуктале суве чамовине као велика крвава застава... Потом би све утонуло у густе облаке дима који се мијешао са маглом и облацима.“⁹¹

89 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 300; П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 278.

90 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 300; П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 278–279.

91 О. Cicmil, *Sedam teških dana*, 124–125.

Преко планине Сињајевине, Жабљака и Дурмитора и села Недајног до Шћепан Поља наступала је њемачка 1. брдска дивизија. Журећи према Планини пивској њени припадници у Шаранцима и Језерима нису чинили масовне злочине над становништвом. Међутим, чим су стигли у село Црну Гору у Пиви одмах су га спалили, убили двије жене, 12 рањеника и тифусара живе су бацили у бунар и три тешка рањеника спалиле у кући. Код извора Забој, у кањону Сушице, војници ове дивизије нашли су 30 рањеника, измрцварили их и поубијали кундацима, а затим побацали низ литице. Након што су прешла кањон Сушице, спалили су до темеља, честим бомбардовањем, већ разрушено село Недајно. Појединачно су ухватили или у бјекству убили 11 мушкараца и жена, међу којима и три старице од преко 70 година. Потом су спалили села: Милогору, Војводиће, Кнежевиће, Никовиће, Бојате, Јериниће, Црквичко Поље, Бријег и Шћепан Поље. У Црквичком Пољу у једној кући стријељали су 15 сељака, а онда кућу запалили. Из запаљене куће успио је да побегне Радојица Поповић. На Планини пивској, а посебно у кањону Сушице и Пиве, војници њемачке 1. брдске дивизије су у стрељачком строју претраживали шуме, трагајући за збјеговима становништва, рањеницима и заосталим партизанима, па се у том беспућу било врло тешко сакрити. Ухваћене рањене партизане и сељаке једнако су кажњавали стријељањем. У Црквичком Пољу спаљено је 350 зграда и опљачкано око 3.000 оваца. Ту је стријељано 15 стараца који су послије запаљени у Доњим Црквицама.⁹²

92 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 279.

Бугарски 61. пук који је био у саставу борбене групе „Лудвигер“ није заостајао у злочинима иза Њемаца и Италијана. Крећући се за пуковима њемачке 1. брдске дивизије, дјелови овога бугарског пука стигли су до кањона Сушице, гдје су поплљачкали сву стоку села Недајног и дио стоке села Црне Горе. Потом су опљачкале и много стоке око Жабљака.⁹³

Припадници њемачке 1. брдске дивизије и италијанске дивизије „Ферара“ на Планини пивској успјели су да ухвате и побију око 170 људи. И то су били старији мушкарци и жене који су се надали да ће заштитити своје домове, или пак појединци који су упадали у засједе.⁹⁴ У операцијском дневнику њемачке 1. брдске дивизије од 13. јуна 1943. године пише: „Вечерас је стријељано 30 цивила и 200 кућа порушено, иначе ништа ново“, а за 16. јун је забиљежено: „Дивизија ће се постарати да ни једна банда која се евентуално врати у овај рејон не преживи“. Обавјештајни официр те дивизије у једном извјештају признаје: „Само мали број становништва жели мир по сваку цијену“.⁹⁵

Старац Обрен Бауцал из тарског села Бријега у Пиви (88 година) претворио је своју кућу у бункер за одбрану и пружио отпор Њемцима.⁹⁶

Омладинка Загорка Живковић из села Жеична погинула је од њемачких метака покушавајући да изнесе рањенике из своје куће која је буктала у пламену. Такође су убили и њеног оца

93 J. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 302.

94 *Исто*, 302.

95 F. V. D. Dikin, *Bojovna planina*, 51–53.

96 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 280.

Секулу и оба тијела бацили у ватру.⁹⁷

На Планини пивској бјекства са стрелишта била су честа појава. Тако је одборник Обрен Жарковић, када су га Њемци наоружаног ухватили на спавању у кањону Сушице и извели на стријељање, скоком низ једну урвину успио да побјегне. Из кањона Сушице побјегао је Раде Вуковић из села Пишче. У покушају бјекства погинули су Радомир Шарац Рашо и Јован Шарац из Недајног. На Крсту Шарца, чијег су сина Раша два дана раније убили Њемци, и Неђељка Жарковића, док су били на извиђању, убили су једног италијанског војника, а у пушкарању је погинуо Неђељко.⁹⁸

Огорчене што на Планини пивској нијесу успјеле да продру у збјегове и намаме становништво да се врати кућама, војници немачких и италијанских јединица и бугарског 61. пука развиле су се у стрељачки строј и тако сакупљали стоку, која је као подивљала, без чобана, лутала недељама по врлетима Сушице и Дурмитора. Уколико не би могли да до ње дођу, стоку су тукли митраљезима и минобацачима. Више стотина оваца и јагањаца тако је побијено или нагнано да се стровали у амбис. Данима су се орлови стрвинари издашно хранили стрвинама, док се народ налазио био на ивици нове катастрофе – да помре од глади. Нацисти и фашисти су заплијењену стоку и своје мазге намјерно утјеривали у њиве засијане житом и кромпиром, а бунаре и локве су тровали и пунили лешевима. Хтјели су и на тај начин да спријече повратак преживјелих Дурмитораца и партизана

⁹⁷ Исто.

⁹⁸ Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 304.

на тај терен. Када су напустили тај крај, непријатељи су намјерно оставили хиљаде експлозивних направа, мина изненађења, од којих ће касније више десетина људи, а нарочито дјеце, погинути или остати доживотно осакаћено.⁹⁹

У Пиви је страдао и муслимански живаљ из села Бријег које се налази у близини херцеговачке границе. Муслимани из Бријега су крштени почетком 1943. године у цркви Св. Апостола Петра и Павла у Црквичком Пољу. Касније, послије деценије проведене у православље враћају се поново у ислам. Родбина страдалих је пописним комисијама након Другог свјетског рата дала за осморо податке презимена и имена прије крштења.¹⁰⁰

У јуну, када су партизанске јединице јуришале да пробију њемачки обруч на Сутјесци, читава Пива била је у пламену. Палиле су је јединице италијанске дивизије „Ферара“, 7. СС-дивизије „Принц Еуген“ и 1. брдске њемачке дивизије, што су се 11. јуна састале на платоу Планине пивске, на линији Шарићи–Црни врх–Бабићи и (на другој лијевој страни Пиве) Костова Грета. Тога дана и читав срез шавнички био је поново, и четврти пут у току рата, прегажен и окупиран. Команда VI италијанског армијског корпуса 13. јуна 1943. године јавља да су претходног дана „италијанско-њемачке-бугарске јединице стигле на највиши врх Дурмитора – кота 2522, гдје су побили заставу трију војски“, а загребачки *Хрватски народ* од 6. јула 1943. године извјештава: „Бугарско је новинство с највећом пажњом биљежило ток ове борбе,

⁹⁹ Исто, 304.

¹⁰⁰ М. Цицмил, *Крв Пиве*, 114.

с посебном радошћу је истакнута чињеница да се уз државне заставе осталих народа на Дурмитору завиорила и бугарска државна застава након освајања највишег врха Дурмитора.¹⁰¹

Број страдалих

Први званични попис пивског становништва датира из 1921. године. Тада је на Планини пивској живјело 3.058 становника, а у току 1931. године тај се број повећао на 4.487 становника. У прољеће 1941. године могао је бити између 4.800 и 5.000 становника. Број домаћинстава на Планини пивској износио је 1921. године 640, 1931. године 811 а 1948. године било је 680 домаћинстава.¹⁰² По попису из 1931. године у Жупи Пивској је живјело 5.284 становника, тај број је повећан пред Други свјетски рат на око 6.000 становника. Становништво Пиве је пред Други свјетски рат бројало око 11.000 душа.¹⁰³

Када је направљен биланс жртава и страдања народа дурмиторског краја у једномјесечној офанзиви, утврђено је да су наци-фашисти убили или спалили 1.390 људи, жена и дјеце. Од тога само у Пиви 1.080, или 10% њеног становништва.¹⁰⁴ По једној процјени, на територији шав-

101 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 286; В. Дедијер, *Дневник*, II, 854.

102 Б. Д. Дубљевић, *Планина пивска*, 243–244.

103 О. Благојевић, *Пива*, 381–382.

104 О. Сисмић, *Sedam teških dana*, 232; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 306.

ничког среза убијено је 1.686 особа.¹⁰⁵ Међу убијеним налазило се 383 дјеце: 19 новоређенчади, 47 од једне до три године, 68 од три до пет година, 160 од пет до десет година, 40 од десет до дванаест година и 49 од 12 до 14 година.¹⁰⁶ На сличан начин су Њемци убили 209 стараца и старица из овог краја: 117 од 60 до 70 година, 59 од 70 до 80 година, 23 од 80 до 90 година, осам од 90 до 100 година и двоје преко 100 година – Воја Кандић и Мара Тијанић из Стабана.¹⁰⁷

По пивским селима је у мају и јуну 1943. године од припадника непријатељских јединица побијено 1.290 недужних лица, међу њима 549 дјеце и омладине до 20 година. Само у Долима 7. јуна поменути злочинци побили су 522 душе, чак 109 дјеце млађе од 15 година.¹⁰⁸

Први је спискове жртава фашистичког терора 1941–1945. године дао Обрен Благојевић, по породицама (118), укупно 1.090 жртава.¹⁰⁹

Јован Жарковић даје списак жртава фашистичког терора из дурмиторског краја (Пиве и Дробњака) са годином рођења и годином смрти, укупно 1.447 особа, од којих је више од 1.300

105 В. Реџић, *Грађански рат*, 173.

106 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 306; П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 286.

107 *Споменик палим борцима Дурмиторског НОП одреда и жртвама фашизма дурмиторског краја*, спискови, Београд 1963; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 306–307.

108 Ј. Мићовић, *Страдање дјеце и омладине*, 45–84.

109 О. Благојевић, *Пива*, 684–686; „Суђење бившем немачком команданту Југоистока генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, Београд, 13. 2. 1947, 3.

страдало 1943. године.¹¹⁰

Миле Цицмил даје поименични и најпотпунији списак жртава геноцида у Пиви 1943. године, а и других пострадалих као жртве терора који потичу са подручја Пиве. Укупно 1.290 жртава (спискови дати у: Прилогу бр. 1. Жртве фашистичког терора и Прилогу бр. 2 Муслимански живаљ из села Бријег жртве фашистичког терора).¹¹¹

На споменику на Трси, са западне стране налазе се имена жртава фашистичког терора (71 страдалих из породица: Ацић – 2, Баланцић – 3, Богдановић – 4, Бојат – 6, Војводић – 5, Врачар – 7, Јокановић – 5, Кнежевић – 6, Вуковић – 2, Гредић – 1, Добриловић – 4, Дондић – 2, Жарковић – 2, Копривица – 1, Крунић – 7, Мазих – 2, Миличић – 4, Мирковић – 2, Никовић – 2, Огњеновић – 2, Сочица – 1, Трипковић – 2, Ушчумлић – 1, Цицмил – 4, Чавић – 1 и Шарац – 2).¹¹²

На спомен-обилежју у Горњим Брезнима су уписана имена 21 жртве из породица: Ђурковић – 5, Радојевић – 12, Недић – 1 и Блечић – 3.¹¹³

На спомен дому у Милошевићима су имена жртава из села Милошевићи, Будња и Седлара, укупно 36, из породица: Ацић – 3, Васовић – 1, Ђапић – 6, Ђођић – 14, Осмајић – 5, Стајић – 1, Милатовић – 1 и Ружић – 5.¹¹⁴

По најновијем списку, Мила Цицмила

110 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 453-484.

111 М. Цицмил, *Крв Пиве*, 45-84.

112 Момчило Нишић, *Културно наслеђе Пиве*, Подгорица 1998, 272-273.

113 *Исто*, 277.

114 *Исто*, 279-280.

наводи по породицама број њихових чланова који су страдали као жртве фашистичког терора 1943. године: Априновић (4); Аџић (40); Аћимовић (4); Бабић (3); Бајагића (4); Бајовићи (11); Баланџић (6); Бакрач (2); Благојевић (264); Блечић (18); Богдановић (6); Бојат (10); Бошњак (4); Васовић (17); Верун (4); Војводић (6); Војиновић (3); Вранић (2); Врачар (30); Вуковић (25); Вукосављевић (2); Гаговић (6); Гашић (2); Гашовић (6); Гвозден (2); Гломазић (16); Говедарица (5); Гогић (29); Гојковић (7); Голубовић (2); Гргур (1); Гредић (1); Грубач (2); Гутовић (20); Дакић (2); Дамјановић (10); Двожак (1); Добриловић (6); Дондић (2); Дубљевић (4); Дурутовић (25); Ђаић (3); Ђапић (7); Ђачић (15); Ђикановић (47); Ђођић (14); Ђукић (1); Ђурковић (5); Жарковић (2); Живковић (5); Жуловић (2); Ивановић (1); Јаредић (7); Јововић (21); Јовићевић (7); Јокановић (5); Кандић (40); Карабасил (6); Кецојевић (2); Кнежевић (9); Костић (1); Кикановић (2); Копривица (1); Крунић (7); Кулић (1); Лечић (1); Ликић (4); Лојовић (3); Лубурић (13); Лучић (5); Љешевић (4); Мазич (3); Маловић (3); Маџар (4); Миличић (5); Мирковић (2); Митрић (6); Мићановић (2); Мијатовић (1); Мостић (1); Мумин (8); Недић (5); Никовић (2); Николић (33); Ниношевић (6); Нишић (1); Огњеновић (16); Осмајић (5); Пантовић (6); Пејовић (23); Пјешчић (25); Полексић (2); Поповић (11); Продан (13); Радић (2); Радовић (11); Радојичић (11); Радојевић (19); Ребић (1); Раичевић (1); Ружић (6); Секуловић (7); Сочица (15); Сукновић (29); Тадић (10); Тијанић (24); Тодоровић (25); Тончић (1); Трипковић (2); Туфегџић (24); Ћала-

сан (15); Ћоровић (3); Ћурчић (2); Ушћумлић (3); Цицмил (10); Чавић (1); Шарац (2); Шаровић (1); Шимун (3); Шкиљевић (3); Шипчић (1); Шумић (6); Шућур (5); Авдић (2); Зукановић (1); Хамидовић (1); Хамић (4).¹¹⁵

Страдале породице према мјестима стра-
тишта 1943. године по списку Мила Цицмила:
Бабићи (Митрић – 1; Раичевић – 1); Бајово Поље
(Благојевић – 1; Јововићи – 5; Јовићевићи – 5);
Барни до (Митрић – 1; Огњеновић – 2; Ћаласан –
1); Безује (Бајовићи – 5; Бошњак – 1; Врачар – 1;
Гаговићи – 3; Пантовић – 2); Бојати (Бојати – 6;
Огњеновић – 2; Цицмил – 3; Чавић – 1); Борицје
(Мићановић – 1); Борковићи (Делић – 1; Недић –
2; Радовић – 2); Брезна (Бајовић – 1; Благојевић
– 6; Врачар – 11; Дурутовићи – 12; Ћикановић – 1;
Ћурковић – 4; Недићи – 2; Пантовић – 2; Радовић
– 1; Радојевић – 18; Тадић – 1; Тодоровићи – 24);
Бријег (Бојати – 3; Вуковићи – 5; Гвозден – 2; Ива-
новић – 1; Јововић – 1; Кикановић – 2; Крунићи
– 2; Ликић – 3; Ушћумлић – 3; Цицмил – 1; Авдић
– 2; Зукановић – 1; Хамидовић – 1; Хамић – 4);
Брљево (Аџићи – 4; Васовић – 17; Ћођић – 12;
Љешевић – 3; Осмајић – 5; Пјешчићи – 14; Ружић
– 6; Сочица – 6; Ћаласан – 5; Шимун – 1); Будањ:
(Пјешчић – 1); Буковац (Благојевићи – 85; Радић
– 1; Тодоровић – 1); Водице (Аџићи – 2; Блечићи –
9; Беслема – 2; Вукосављевићи – 2; Дубљевић – 1;
Мијатовић, игуман – 1; Секуловић – 5); Војинов-
ићи (Богдановићи – 5; Војиновићи – 3; Дондићи
– 2); Вучево (Верун – 4; Вуковић – 7; Мумин – 6;
Огњеновић – 10; Ћаласан – 3); Горанско (Аџић –

¹¹⁵ М. Цицмил, *Крв Пиве*, 45–84.

1; Аћимовић – 1; Бакрачи – 2; Добриловић – 1; Лучић – 2; Мићановић – 1); Горња Брезна (Блечић – 2); Гојковића До (Аџићи -13; Гојковићи – 7; Лубурићи – 13; Маловић – 1; Ниношевићи – 6; Сочица – 6); Дола (Благојевићи – 156; Гломазић – 3; Гутовићи – 8; Дамјановић – 1; Ђикановић – 42; Николићи – 7; Пејовићи – 5); Доња Брезна (Јововићи - 11; Јовићевић – 1); Доње Рудинице (Блечићи – 4); Дубљевићи (Дубљевић – 1; Пејовић – 1; Полексић – 2); Дубровско (Бајовић – 1; Гломазић – 1); Заборје (Благојевићи – 2); Забрђе (Јововић – 2; Пејовић – 1); Зуква (Гргур – 1); Јасен (Говедарица – 5; Радојичић – 1; Сукновићи – 19; Шумић – 4); Јеринићи (Бајагић – 1; Вранићи – 2; Живковићи – 4; Костић – 1; Ћурчић – 2); Лисина (Аџићи – 4; Голубовић – 2); Катин до (Бошњак – 1); Кнежевићи (Војводићи – 6; Кнежевићи – 7); Кошара (Вуковићи – 6); Кручица (Аћимовић – 3; Кандићи – 28; Поповић – 1; Продан – 1; Радојичићи – 6; Сукновићи – 2; Тијанићи – 8; Туфегџићи – 24; Шумић – 2); Кулићи (Гредић – 1); Крстац (Цицмил – 1); Крушево (Радовић – 1); Мало језеро (Радојичићи – 3); Манастир Пива (Аџићи – 2); Мештровач (Шкиљевић – 1); Милошевићи (Аџићи – 3; Ђапић – 7; Ђођић – 2; Кандић – 1; Ребић – 1; Сочица – 2); Миљковац (Апрцовићи – 4; Благојевић – 1; Блечић – 1; Јововић – 1; Лојовић – 3; Пејовић – 14); Мратиње (Вуковићи – 5; Љешевић – 1; Митрићи – 2; Огњеновић – 2; Радић – 1; Радовић – 4; Таласан – 6; Шимун – 2); Непознато мјесто (Аџићи – 4; Жарковић – 1; Живковић – 1); Недајно (Шарац – 1); Никовићи (Никовићи – 2); Николин до (Лечић – 1); Огуљеница (Врачар – 2); Орах (Двожак - 1;

Шаровић – 1); Планиница (Цицмил – 1); Плужине (Аџић – 1; Баланџић – 3; Маловићи – 2; Маџар – 4); Пишче (Богдановић – 1; Вуковићи – 2; Добриловић – 3); Пољана (Бајагић – 2); Подприсоје (Благојевић – 12; Дурутовићи – 12; Ђикановић – 2; Ђурковић – 1); Поношевац (Лучић – 1); Пресјека (Тадић – 1); Продановац (Бошњак – 1); Равно (Аџић – 1; Пјешчић – 7; Ђоровићи – 3); Рудинице (Бајовић – 3; Гломазић – 12; Гогоићи – 29; Гутовићи – 12; Дамјановићи – 9; Ђачићи – 15; Ђикановић – 1; Јаредић – 7; Недић – 1; Николићи – 26; Поповић – 7; Шућур – 5); Седлари (Радојичић – 1); Селјани (Аџићи – 2; Блечићи – 2; Лучић – 2; Секуловић – 2); Смријечно (Тадић – 1); Стабна (Ђаић – 3; Кандић – 11; Пјешчић – 1; Продан – 12; Сукновићи – 8; Тијанићи – 16); Стубица (Бајагић – 1; Жуловић – 2); Сушица (Копривица – 1; Мазиићи – 3; Шарац – 1); Теоч до (Кецојевић – 1); Трештеник (Додеровић – 1); Трса (Јокановић – 4; Пејовић – 1); Тршанско Поље (Кулић – 1); Узлуп (Шкиљевић – 2); Унач (Крунићи – 4; Миличићи – 4; Мирковићи – 2); Херцегова страна (Баланџић – 2); Црвене плоче (Пантовић – 2); Црквичко Поље (Аџић – 1; Бабић – 3; Баланџић – 1; Бојат – 1; Гашићи – 2; Гашовићи – 5; Грубач – 2; Ђукић – 1; Жарковић – 1; Карабасил – 6; Кнежевић – 1; Крунић – 1; Ликић – 1; Мостић – 1; Нишић – 1; Пејовић – 1; Поповић – 2; Радовић – 3; Цицмил – 3); Црна Гора (Дакићи – 2; Мумин – 2; Тончић – 1; Шипчић – 1); Шарићи (Врачар – 8).¹¹⁶

Остале жртве нацистичког терора из Пиве, по списку Мила Цицмила, страдали ван Пиве или

116 Исто, 45–84.

на простору Пиве: Ацић – 2 (Сарајево, Никшић); Бајовић – 1 (Рудо Поље); Бауцал – 1 (Земун); Благојевић – 1 (1942); Бошњак – 1 (Комарница, 1944); Варезић – 1 (Комарница, 1944); Врачар – 9 (Безује – 7, Брезна – 1; Горње Поље – 1); Гаговић – 3 (Комарница, 1944); Гашовић – 1 (Мађарска, 1943); Добриловићи – 2 (Београд, 1941; Земун, 1943); Дубљевићи – 2 (Јасеновац, 1941); Дурутовић – 1 (Београд, 1944); Ђикановић – 1 (Комарница, 1943); Златанић – 1 (Гацко, 1941); Јововић – 1 (Косово, 1941); Јокановић – 1 (Србија, 1943); Јокровић – 1 (Никшић, 1942); Кецојевић – 1 (Никшић, 1943); Кнежевић – 1 (Земун, 1943); Миличић – 1 (Цетиње, 1943); Митрићи – 2 (Даниловград, 1941; Прокупље, 1942); Пјешчић – 2 (Автовац, 1943; Билећа, 1943); Поповић – 1 (Косовска Митровица, 1943); Радојевић – 1 (Мојковац, 1945); Сочица – 1 (Никшић, 1941); Тадић – 7; Цицмил – 1 (Косово, 1941).

Такође су приликом масакра у Пиви, скупа са становницима Пиве, страдале и особе која није су била са територије Пиве, по списку М. Цицмила (Прилог бр. 3 Страдали са Пивљанима у Пиви жртве фашистичког терора).

Са Планине пивске интернирано је 113 особа, већином жена, дјеце и стараца, од којих је петоро умрло у логору. За судбину двије особе није се ништа послје Другог свјетског рата знало. Извјестан број заточеника који су се вратили својим кућама је потпуно физички изнурен, послје више мјесеци робовања, умире одмах на повратку, док су други након рата остали потпуно

неспособни за ма какав физички рад.¹¹⁷

Тако је Пива само у овим данима јуна 1943. године изгубила око 10% свог цјелокупног становништва, а сама Жупа Пивска и око 15% становништва.¹¹⁸

Покушаји сахрањивања, преношења иструлелих лешева, бојазан да непријатељ опет однекуда не упадне и не побије и оне што су остали живи — чинили су суморну свакодневицу житеља пивских села првих дана иза непријатељске офанзиве.¹¹⁹ Њемци и Италијани су сељаке утјеривали у зграде, убијали их, затим спаљивали. То су радили да би спријечили бјекства приликом стријељања и да би лешеви сагорјели како их из хигијенских разлога не би морали закопавати. Када су у Брезни убили Рајка Врачара са женом и петоро дјеце, на њих су набацали сламарице, столице, кревете и постељину и тако све спалили.¹²⁰

Са многобројних стрелишта и губилишта једва је покоји појединац успијевао да се некако спасе бјекством, у многим фамилијама није остало живе душе, много су остале без мушке главе, остало је много самохраних стараца, много ситне сирочади без родитеља, једна породица је и угашена (Верун).¹²¹

117 Одлука о утврђивању злочина окупатора и њихових помагача генералу дивизије „Ферара“ *Franoeschini Mario*, Београд 21. март 1946. године — Архив Југославије, ф. бр. 2348/II, 102–278.

118 О. Благојевић, *Пива*, 589.

119 О. Сисмил, *Sedam teških dana*, 148.

120 Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 298.

121 О. Благојевић, *Пива*, 589.

Пљачка и разарање имовине

Године 1931. број оваца на простору Пиве достиже 47.307 грла, уз 4.001 говеда и 1.115 коња без којих је у овом беспутном крају било тешко опстати. Укупан сточни фонд у току 1931. достигао је око 52.000 грла, а у прољеће 1941. године вјероватно је нарастао на око 60.000 грла.¹²²

По првим процјенама, које су урађене након Другог свјетског рата, у Пиви су док је трајала операција „Шварц“ непријатељи запалили 1.116 кућа, и опљачкали многа села.¹²³

У дурмиторском крају за вријеме операције „Шварц“ спаљено је око 5.500 зграда и опљачкано 67.000–70.000 грла стоке. У Пиви је опљачкано 40.000 оваца и коза, 4.000 говеда и око 1.000 коња. Непријатељ је уништио цјелокупну осталу имовину на коју је наишао.¹²⁴ Окупаторске трупе пљачкале су, палиле или односиле све редом, почев од хране и покућства, па до пољопривредног алата и све стоке на коју би наишли. Чак су и на стоку испаливали митраљеске рафале. Ипак су мјештани успијевали да спасу своја стада одводећи и стоку у планине и збегове.¹²⁵ Отету марву непријатељи су обично више дана товарили на жељезничкој станици у Никшићу и потом тран-

122 Б. Д. Дубљевић, *Планина пивска*, 281–282.

123 *Зборник*, т. XIII, књ. 3, д. 90, Београд 1972, 377.

124 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 286; О. Сисмић, *Sedat teških dana*, 232; Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 306.

125 О. Благојевић, *Пива*, 589.

спортовали за Њемачку.¹²⁶ Њиве посијане житом које је у појединим мјестима већ било закласало, биле су запуштене. Непријатељске мазге опасле су их тако да на њима није остао ни класа.¹²⁷ Што од стоке или још недозрелог жита на њивама није-су могли потјерати или уништити, покушали су спалити или уништити гонећи коње по засадима и убијајући марву из пушака остављајући за собом стрвине. Мјештани који су преживјели остали су и без куће и без имовине по оној народној „на ничему, без ичега“.¹²⁸

Јединице италијанске дивизије „Ферара“ запосјеле су у јуну 1943. године Планину пивску и ту боравиле 20 дана. За то вријеме спалиле су села: Безује, Дубљевиће, Боричје, Пишче, Војиновиће, Кулиће, Унач, дио Трсе, Кнежевиће, Шариће, Барни До, Бабиће, Жеично, дио Поља Црквичког, Јериниће и Никовиће. Тада је изгорјело 614 стамбених објеката и 1.614 торова и штала, колиба и других споредних зграда. Уништени су и све покућство, пољопривредни алати и животне намирнице сељака у тим селима. Такође су уништени сви усјеви који су били у стадијуму пуног развића. Из тих села непријатељ је опљачкао 84.769 оваца, 834 коња, 600 крава, 1.881 волова и јунади и 2.464 кокошке.¹²⁹

126 В. Реџић, *Грађански рат*, 148; Михаило Минић, *Расуте кости /1941–1945/*, Детроит 1965, 200–201.

127 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 288.

128 О. Сисмил, *Sedam teških dana*, 148.

129 Одлука о утврђивању злочина окупатора и њихових помагача генералу дивизије „Ферара“ Franoeschini Mario, Београд 21. март 1946. године – Архив Југославије Београд, ф. бр. 2348/II, 102–278.

Партизани су спроводили велику мобилизацију свег расположивог мушког и женског становништва које је данима и ноћима било ангажовано на преношењу великог броја рањеника по стрмим врлетима и гудурама Сушице, Комарнице и Пиве. Такође, партизани су спроводили и реквизицију стоке. Др Гојко Николиш, шеф Санитетског одсека Врховног штаба, бележи: „Управо у те дане, над Централном болницом надвила се нова опасност, не мање страшна од њемачких дивизија. Била је то авет тоталне глади. Глад и тифус почели су да се шире и међу становништвом. Пивска висоравањан ни у најбољим временима не би била у стању да прехрани толики број рањеника, а камоли тада на крају друге године рата. Поред тога, све јединице које су хитале из Санцака на Вучево и Сутјеску снабдијевале су се на брзу руку последњим грлима стоке која се још могла пронаћи у Пиви.“¹³⁰ На подручју дурмиторског краја за све вријеме непријатељске офанзиве поред мјесног становништва свакодневно се хранило још 15.000 до 20.000 људи.¹³¹ Због реквизиције стоке расположење мјештана, уколико их је још било по тим селима, почело се окретати против партизана и централне болнице. Четници су у селу Бабићима и Шарићима напали болницу и отјерали стоку.¹³²

Њемачке и хрватске (ушашке) јединице у Жупи, а италијанске на Планини пивској, пљачкале су и палиле, такође систематски, све куда су пролазиле. Читава Пива, и Жупа, и Планина, била

130 G. Nikoliš, *Ranjenici u bici na Sutjesci*, 285–286.

131 П. Крстајић, *Дурмитор у НОБ*, 267.

132 G. Nikoliš, *Ranjenici u bici na Sutjesci*, 286; F. V. D. Dikin, *Bojovna planina*, 70.

је у огњу и пламену. Само мањи број села или негдје затурених сеоских кућа, појата и колиба остао је неспаљен. У Жупи су потпуно или скоро у цјелоати потпуно спаљена села: Горња и Доња Брезна, Потприсоје, Дуба, Буковац, Миљковац, Рудинице, Сељани, Горанско, Плужине, Јасен, Зуква, Стубица, Стабна, Милошевићи, Седлари, Ковачи, Будањ, Брљево, Мратиње, а дјелимично и сва остала насеља. На планини су потпуно или готово потпуно спаљена сва села. Мање или више страдале су цркве у Пишчу, Боричју, Борковићима, Недајном, Безују, Никовићима, Мратињу, Николићима, а скоро све у Жупи Пивској. Из цркава су пљачкани путеи, позлаћени крстови, сребрна кандила и други вриједни предмети. У неким црквама злочинци су силовали похватане жене, а мратињску цркву су запалили с тешким рањеницима које су у њој затекли. Из Пивског манастира су или уништили или однијели све што су нашли. Међутим, заслугом ранијег игумана Лукијана Зечевића, који је све важније црквене драгоцености већ био склонио, значајнији предмети су ипак сачуване.¹³³

Материјална штета коју су Њемци нанијели становништву шавничког среза процијењена је на 1.244.182.185 предратних динара.¹³⁴

Сељаци су за масакре над недужним становништвом Пиве окривљивали партизане, да су они „свему злу криви“ јер су навукли у Пиву њемачке дивизије.¹³⁵

¹³³ Ј. П. Жарковић, *Дурмиторско подручје*, 305; О. Благојевић, *Пива*, 589.

¹³⁴ В. Реџић, *Грађански рат*, 174.

¹³⁵ О. Благојевић, *Пива*, 590.

У послеријатном периоду власти комунистичке Југославије нијесу поклонили довољно пажње невиним жртвама Пиве. Подигнута су им спомен-обилежја карактеристична за то вријеме, али њихова имена на већини спомен-обилежја нијесу исписивана. Пивски мученици су убројани у фашистичке жртве али није истицан хришћански карактер њихове жртве. Режимска реторика која је пратила подизање речених спомен обилежја одређивала је вриједност жртава кроз призму атеистичко комунистичке идеологије и у оквиру лажног братства и јединства народа и народности Титове Југославије.¹³⁶

У долинама гдје су убијене невинне жртве 1977. године у Долима направљен је меморијални комплекс, рад вајара Луке Томановића и архитекте Богдана Богдановића.¹³⁷ Крајем 90-их година XX вијека, уочи годишњег помена, група Пивљана је на том голготском мјесту поставила један крст. Послије обнове Епархије будимљанско-никшићске (2001) мјештани из ближе околине пивских Дола покренули су иницијативу за градњу цркве, која је подигнута за годину дана по узору на ловћенску капелу. Послије освећења цркве мјештанин Ђорђије Гутовић приложио је дио имања за изградњу конака. Дола са црквом и новоподигнутим конаком проглашена су метохом манастира Пиве.¹³⁸ Будући да су пивски хришћани без икакве

136 Ј. Мићовић, *Страдање дјеце и омладине*, 367.

137 М. Нишић, *Културно наслеђе Пиве*, 264.

138 Ј. Мићовић, *Страдање дјеце и омладине*, 368.

своје кривице страдали од бездушног окупатора само зато што су „Срби Православне вјере, а с обзиром на то да су остали вјерни до смрти и својој вјери и имену српском чиме су се уподобили свим од вијека мученицима за Христа пострадалим и придружили се Јасеновачким, Јадовинским, Пребиловачким и другим новомученицима српским пострадалим у току Другог свјетског рата“, Свети архијерејски сабор Српске православне цркве одлучио је 24. маја 2017. године да их унесе у каталог Светих српских Новомученика и да дан њиховог спомена буду 7. јун Светих новомученика пивских. Међу пивским мученицима треба истаћи Јаглику Ацић и Софију Недељкова Кандић (Стабна), седамнаестогодишње дјевојке.¹³⁹

Закључак

Геноцид над становништвом Пиве предјела који се налази у сјеверозападном дјелу данашње Црне Горе, починиле су њемачке, италијанске, бугарске и хрватске (усташке) јединице у чијем саставу био и извјестан број муслимана из непосредног комшилука Пиве (Гацка), за вријеме њемачке операције „Шварц“ (мај–јун 1943). Тада је живот изгубило близу 1.300 становника, око 10% становништа Пиве, и цијелом подручју је нанијета велика материјална штета.

Геноцид над становништвом Пиве праћен похаром и уништавањем њихове имовине, почињен је са намјером да се осујети повратак како

¹³⁹ Исто, 74.

партизанских тако и четничких јединица на то подручје, као и да се застрашивањем становништва спријечи свака њихова сарадње са покретом отпора. Становници Пиве страдали су и зато што су се родили као Срби, што су се крстили са три прста, говорили својим српским језиком и потписивали се српском ћирилицом, као и што су у том злом времену имали и неке зле комшије. Непријатељ је сво неборачко становништво Пиве сматрао побуњеницима, што се види из извјештаја заповједника њемачких и италијанских јединица, и над мјештанима спровео одмазду.

Извори

Архив Војноисторијског института, Београд.
Архив Југославије, фонд Државна Комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача.
Документи из историје Југославије, IV, приредили: Ђ. Зечевић и Јован П. Поповић, Београд 2000.
Зборник докумената и података о народноослободилачком рату југословенских народа, том I–XIV, Београд 1949–1982.

„Нацистички злочинци пред судом“, *Политика*, 6. фебруар 1947, 3; 8. фебруар 1947, 5.

Споменик палим борцима Дурмитторског НОП одреда и жртвама фашизма дурмиторског краја, спискови, Београд 1963.

„Суђење бившем немачком команданту Југоисточка генерал-пуковнику Леру и групи Хитлерових генерала“, *Борба*, 6. фебруар 1947, 3; 8. фебруар, 3; 13. фебруар 1947, 3; 17. фебруар 1943, 3.

Литература

Винка Благојевић Булић, *Иди моје те очи не виђе-
ле*, Жабљак 2006.

Обрен Благојевић, *Пива*, Стручна књига, Београд
1996.

Обрен Благојевић, *Мој живот*, Стручна књига,
Београд 1996.

Срђан Божовић, *Дивизија „Принц Еуген“*, Народ-
ни Музеј Панчево, Панчево 2011.

Мирко Брковић – Миодраг Брковић, *Прилог проу-
чавању геноцидног покоља становника села Вели-
ке 28. јула 1944. године на основу доступне архив-
ске грађе, Геноцид у Велици 28. јула 1944.*, Одбор
за обиљежавање 70 година од фашистичког гено-
цида у Велици 28. јула 1944 – ИГП „Пегаз“ Бијело
Поље, Велика 2015, 59–78.

Војна енциклопедија, VI, Редакција Војне енци-
клопедије, Београд 1973.

Радован Вукановић, *Ратни пут Треће дивизије*,
Војноиздавачки завод Београд, Београд 1973.

Владимир Дедијер, *Дневник*, Југословенска књи-
га, Београд 1951.

F. V. D. Dikin, *Војовна planina*, Nolit, Beograd 1973.

Блажо Д. Дубљевић, *Планина пивска (природа и
човјек)*, Draslar partner, Београд 2006.

Јован П. Жарковић, *Дурмиторско подручје осло-
нац НОР и револуције*, Војноиздавачки и новински
центар Београд, Београд 1987.

Перо Крстајић, *Дурмитор у НОБ и револуцији*,
Графички завод Титоград, Титоград 1966.

Otto Kumm, *Vorwärts Princ Eugen! (Die Geschichte*

der 7. SS-Freiwilligen / Divizion Princ Eugen), Osnabruck 1978.

Михаило Минић, *Расуте кости /1941–1945/*, Universal Slavic Printers, Детроит 1965.

Јоаникије Мићовић, „Страдање дјеце и омладине, жена трудница и недужног становништва, православних Срба Пиве и Горњег Полимља побијених од фашистичке Принц Еуген дивизије 1943. и 1944. године“, *Гласник, службени лист Српске православне Цркве*, 8, Београд, август 2018, 364–369.

Gojko Nikoliš, *Ranjenici i bici na Sutjesci*, Sutjeska, I, Vojnoizdavački zavod JNA „Vojno djelo“, Beograd 1959, 271-300.

Момчило Нишић, *Културно наслеђе Пиве*, Историјски институт – Подгорица, Подгорица 1998.

Откривен споменик у Долима (Пива), *Политика*, Београд, 11. 7. 1977.

Радоје Пајовић, *Контрареволуција у Црној Гори 1941-1945*, Историјски институт Црне Горе – Обод, Титоград - Цетиње 1977.

Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918–1988*, Нолит, Београд 1988.

Војин Поповић, *Кроз пакао Сутјеске*, Народна књига–Партизанска књига, Београд 1981.

Јово Поповић, *Вјешала за генерале*, Стварност, Загреб 1986.

Коста М. Радовић, *Чуј небо – види земљо*, Штампар Макарије – Октоих, Подгорица–Београд 2017.
Вучета Реџић, *Грађански рат у Црној Гори 1941–1945*, књ. 2, Ступови, Подгорица 2002.

Sutjeska, zbornik radova, Vojnoizdavački zavod JNA „Vojno djelo“, I–V, Beograd 1959–1961.

Светозар Томић, *Пива и Пивљани, насеља и поре-*

кло становништва, Српска академија наука, Београд 1949.

Миле Цицмил, *Крв Пиве*, АП Принт, Подгорица 2007.

Obrad Cicmil, *Sedam teških dana*, Sutjeska, III, Vojnoizdavački zavod JNA „Vojno djelo“, Beograd 1959, 115–148.

Thomas Casagrande, *Die volksdeutsche SS – division Princ Eugen*, Frankfurt 2003.

Бен Х. Шепард, *Терор на Балкану, Немачка војска и паартизански начин ратовања*, Магелан Прес, Београд 2014.

ТВ емисије

Када се Пива у небо селила 1-4, Српско становиште, уредник Веселин Матовић, Српска РТВ, преузето: 26.03.2019.г. у 10:00 h,

1.[https://www.youtube.com/watch?v=F3Zl4kTf4MY](https://www.youtube.com/watch?v=F3Zl4kTf4MY;);

2.<https://www.youtube.com/watch?v=CvyoHlsredo>;

3.<https://www.youtube.com/watch?v=lUdUjzunO8g>;

4.<https://www.youtube.com/watch?v=XCGAEBJ3S-yM>.

Годишњица од погрома у Пиви јуна 1943., гост Миле Цицмил, Огледало, уредник Љубица Гојковић, Српска РТВ, преузето: 26. 3. 2019. године у 10:00 h,

<https://www.youtube.com/watch?v=vL5HFTX5g1g>.

Немачка, италијанска, бугарска и хрватска застава,
Операција „Шварц“

Генерал Артур Флепс са својим сарадницима

Немачки војник

Дјеца у збјегу

Дјевојчица у збјегу

Мајка са дјецом у збјегу

Паљење села у Пиви, операција „Шварц“

Претрес кућа у Пиви, операција „Шварц“

Цивилне жртве, операција „Шварц“

Цивилне жртве, операција „Шварц“

Претрес кућа у Пиви, операција „Шварц“

Шапшење цивилног становништва, операција „Шварц“

Света мученица Јаглика пивска

ПРИЛОГ БР. 1 - ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРПРА ИЗ ПИВЕ 1943. ГОДИНЕ

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1.	Апрцовић Ј. Милуша	Борице	1888.	Миљковац	1943.
2.	Апрцовић С. Обренија	Миљковац	1890.	Миљковац	1943.
3.	Апрцовић П. Јован	Миљковац	1916.	Миљковац	1943.
4.	Апрцовић В. Јована	Борковићи	1878.	Миљковац	1943.
5.	Ацић С. Даринка	Ливно	1916.	Гојковића До	1943.
6.	Ацић Б. Гроздана	Коњиц	1938.	Гојковића До	1943.
7.	Ацић Б. Вуле	Коњиц	1939.	Гојковића До	1943.
8.	Ацић Б. Ненад	Плужине	1943.	Гојковића До	1943.
9.	Ацић П. Крсто	Плужине	1885.	Гојковића До	1943.
10.	Ацић Ј. Стоја	Мратинје	1900.	Гојковића До	1943.
11.	Ацић К. Јаглика	Плужине	1926.	Гојковића До	1943.
12.	Ацић К. Милорад	Плужине	1933.	Гојковића До	1943.
13.	Ацић К. Момчило	Плужине	1935.	Гојковића До	1943.
14.	Ацић К. Душан	Плужине	1937.	Гојковића До	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
15.	Ацић М. Стана	Плужине	1909.	Гојковића До	1943.
16.	Ацић Ј. Љубица	Плужине	1927.	Гојковића До	1943.
17.	Ацић Ј. Љубинка	Плужине	1943.	Гојковића До	1943.
18.	Ацић Ј. Мир	Милошевићи	1892.	Брљево	1943.
19.	Ацић М. Перо	Милошевићи	1930.	Брљево	1943.
20.	Ацић О. Спасија	Милошевићи	1894.	Равно	1943.
21.	Ацић М. Радоје	Милошевићи	1920.	Сарајево	1942.
22.	Ацић Р. Јоле	Брљево	1901.	Брљево	1943.
23.	Ацић П. Сава	Брљево	1882.	Брљево	1943.
24.	Ацић А. Матије	Лисина	1870.	Лисина	1943.
25.	Ацић Ј. Олга	Орах	1903.	Лисина	1943.
26.	Ацић Ј. Добриша	-	1850.	Лисина	1943.
27.	Ацић П. Миле	Лисина	1891.	Водице	1943.
28.	Ацић М. Олга	-	1908.	Лисина	1943.
29.	Ацић Н. Загорка	Пишче	-	Никшић	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
30.	Ацић Б. Добринка	-	1916	Плужине	1943.
31.	Ацић Н. Матије	Лисина	1875.	-	1943.
32.	Ацић О. Милорад	Милошевићи	1924.	Милошевићи	1943.
33.	Ацић П. Владимир	Милошевићи	1882.	Милошевићи	1943.
34.	Ацић Л. Вучић	Милошевићи	1885.	Милошевићи	1943.
35.	Ацић П. Миња	Лисина	1883.	-	1943.
36.	Ацић Т. Јоле	Лисина	1926.	-	1943.
37.	Ацић М. Бранко	Лисина	1927.	-	1943.
38.	Ацић С. Вељко	Лисина	1923.	Манаст. Пива	1943.
39.	Ацић М. Божидар	Лисина	1923.	Манаст. Пива	1943.
40.	Ацић Ш. Јован	Пишче	1905.	Црквч. Поље	1943.
41.	Ацић Ж. Јука	Горанско	1910.	Водице	1943.
42.	Ацић С. Митар	Горанско	1902.	Сељани	1943.
43.	Ацић С. Ђурђа	Борковићи	1865.	Сељани	1943.
44.	Ацић Л. Аница	Кокорина	1850.	Горанско	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
45.	Аћимовић М. Мијо	Лисина	1933.	Горанско	1943.
46.	Аћимовић М. Радомир	Лисина	-	Кручица	1943.
47.	Аћимовић М. Петруша	Лисина	-	Кручица	1943.
48.	Аћимовић М. Миленка	Лисина	-	Кручица	1943.
49.	Бабић Ђ. Раде	Црквичко Поље	1907.	Црквичко Поље	1943.
50.	Бабић Ђ. Петар	Црквичко Поље	1911.	Црквичко Поље	1943.
51.	Бабић Ђ. Радул	Црквичко Поље	-	Црквичко Поље	1943.
52.	Бајагић Б. Милорад	Стубица	1927.	Стубица	1943.
53.	Бајагић Ж. Раде	Стубица	1860.	Пољана	1943.
54.	Бајагић Ђ. Сава	Стубица	1883.	Пољана	1943.
55.	Бајагић Н. Петар	Јеринићи	1912.	Јеринићи	1943.
56.	Бајовић Ђ. Радул	Безује	1895.	Безује	1943.
57.	Бајовић Н. Савица	Пјешивачки До	1919.	Безује	1943.
58.	Бајовић Д. Росанда	Безује	1936.	Безује	1943.
59.	Бајовић Новак	Безује	-	Безује	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
60.	Бајовић Спасоје	Безује	-	Брезна	1943.
61.	Бајовић К. Јоко	Безује	1883.	Рудинице	1943.
62.	Бајовић Ј. Ђурђа	Безује	1893.	Рудинице	1943.
63.	Бајовић Ј. Анета	Рудинице	1923.	Рудинице	1943.
64.	Бајовић Л. Росанда	Безује	1935.	Безује	1943.
65.	Бајовић Л. Никола	Дубровско	1880.	Дубровско	1943.
66.	Бајовић Н. Лука	Дубровско	1928.	Рудо Поље	1942.
67.	Баланцић П. Филип	Унач	1876.	Црквичко Поље	1943.
68.	Баланцић М. Давид	Унач	1929.	Херцегова страна	1943.
69.	Баланцић В. Миолка	Црквичко Поље	1893.	Херцегова страна	1943.
70.	Баланцић Д. Милуша	Трса	1875.	Плужине	1943.
71.	Баланцић Ш. Милош	Плужине	1914.	Плужине	1943.
72.	Баланцић Ш. Коса	Плужине	1904.	Плужине	1943.
73.	Бакрач М. Гаврило	Горанско	1876.	Горанско	1943.
74.	Бакрач М. Милица	Горанско	1927.	Горанско	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
75.	Бауцал О. Стојан	Кунар	1911.	Земун	1942.
76.	Благојевић Ј. Милосава	Луково	1865.	Дола	1943.
77.	Благојевић М. Видосава	Горанско	1911.	Дола	1943.
78.	Благојевић М. Ђукан	Буковац	1937.	Дола	1943.
79.	Благојевић Ј. Стана	Бајово Поље	1890.	Дола	1943.
80.	Благојевић М. Ђула	Заборје	1939.	Дола	1943.
81.	Благојевић М. Мирко	Заборје	1941.	Дола	1943.
82.	Благојевић М. Јелица	Дужи	1912.	Заборје	1942.
83.	Благојевић Д. Ристивоје	Буковац	1906.	Буковац	1943.
84.	Благојевић М. Милош	Буковац	1935.	Буковац	1943.
85.	Благојевић М. Милутин	Буковац	1939.	Буковац	1943.
86.	Благојевић Ћ. Васо	Буковац	1868.	Буковац	1943.
87.	Благојевић В. Милован	Буковац	1903.	Буковац	1943.
88.	Благојевић М. Костадин	Буковац	1931.	Буковац	1943.
89.	Благојевић М. Маринко	Буковац	1933.	Буковац	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
90.	Благојевић В. Радуге	Буковац	1888.	Буковац	1943.
91.	Благојевић Ј. Матјеје	Буковац	1898.	Буковац	1943.
92.	Благојевић М. Миливоје	Буковац	1928.	Буковац	1943.
93.	Благојевић Ј. Милица	Лисина	1868.	Буковац	1943.
94.	Благојевић М. Јелена	Буковац	1913.	Буковац	1943.
95.	Благојевић А. Миленка	Дубровско	1913.	Буковац	1943.
96.	Благојевић А. Радмила	Буковац	1937.	Буковац	1943.
97.	Благојевић А. Омиљен	Буковац	1939.	Буковац	1943.
98.	Благојевић А. Слободан	Буковац	1941.	Буковац	1943.
99.	Благојевић А. Нада	Буковац	1941.	Буковац	1943.
100.	Благојевић Ј. Стеван	Буковац	1925.	Буковац	1943.
101.	Благојевић Ј. Драгољуб	Буковац	1929.	Буковац	1943.
102.	Благојевић Ј. Богољуб	Буковац	1936.	Буковац	1943.
103.	Благојевић М. Гаврило	Буковац	1863.	Буковац	1943.
104.	Благојевић Г. Милица	Прага	1868.	Буковац	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
105.	Благојевић Г. Милован	Буковац	1893.	Буковац	1943.
106.	Благојевић М. Велика	Буковац	1898.	Буковац	1943.
107.	Благојевић М. Босилџка	Буковац	1928.	Буковац	1943.
108.	Благојевић М. Ново	Буковац	1933.	Буковац	1943.
109.	Благојевић Ј. Вељко	Буковац	1942.	Буковац	1943.
110.	Благојевић Р. Малин – Тешан	Буковац	1895.	Буковац	1943.
111.	Благојевић М. Милица	Дубљевићи	1895.	Буковац	1943.
112.	Благојевић М. Радивоје	Буковац	1920.	Буковац	1943.
113.	Благојевић М. Вељко	Буковац	1925.	Буковац	1943.
114.	Благојевић М. Војислав	Буковац	1927.	Буковац	1943.
115.	Благојевић М. Милуша	Буковац	1930.	Буковац	1943.
116.	Благојевић М. Милка	Буковац	1934.	Буковац	1943.
117.	Благојевић Ж. Милица	Буковац	1875.	Буковац	1943.
118.	Благојевић М. Јелица	Лисина	1878.	Буковац	1943.
119.	Благојевић М. Дуња	Дубровско	1907.	Буковац	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
120.	Благојевић М. Комнен	Буковац	1930.	Буковац	1943.
121.	Благојевић М. Вико	Буковац	1933.	Буковац	1943.
122.	Благојевић М. Бранислав	Буковац	1942.	Буковац	1943.
123.	Благојевић М. Браниславка	Буковац	1942.	Буковац	1943.
124.	Благојевић М. Живко	Буковац	1942.	Буковац	1943.
125.	Благојевић М. Обрад	Буковац	1942.	Буковац	1943.
126.	Благојевић П. Загорка	Рудинице	1910.	Буковац	1943.
127.	Благојевић П. Василија	Рудинице	1936.	Буковац	1943.
128.	Благојевић П. Живко	Рудинице	1937.	Буковац	1943.
129.	Благојевић П. Рајко	Рудинице	1939.	Буковац	1943.
130.	Благојевић П Радмила	Рудинице	1941.	Буковац	1943.
131.	Благојевић В. Ђуро	Буковац	1889.	Дола	1943.
132.	Благојевић Ђ. Никола	Буковац	1920.	Буковац	1943.
133.	Благојевић Ђ. Милијана	Буковац	1920.	Буковац	1943.
134.	Благојевић П. Видак	Буковац	1914.	Буковац	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
135.	Благојевић П. Његосава	Бијела	1893.	Буковац	1943.
136.	Благојевић Ј. Пејо	Буковац	1873.	Буковац	1943.
137.	Благојевић П. Радоје	Буковац	1907.	Буковац	1943.
138.	Благојевић П. Гојко	Буковац	1913.	Дола	1943.
139.	Благојевић П. Стеван	Буковац	1924.	Дола	1943.
140.	Благојевић Г. Милка	Борковићи	1916.	Буковац	1943.
141.	Благојевић Г. Васиљ	Буковац	1935.	Буковац	1943.
142.	Благојевић Г. Ковиљка	Буковац	1938.	Буковац	1943.
143.	Благојевић Г. Крсто -Зеко	Буковац	1940.	Буковац	1943.
144.	Благојевић Ј. Тодора –Милџа	Буковац	1875.	Буковац	1943.
145.	Благојевић Б. Јелисавка	Буковац	1939.	Буковац	1943.
146.	Благојевић В. Василија	Забрђе	1893.	Дола	1943.
147.	Благојевић В. Ђукан	Буковац	1928.	Дола	1943.
148.	Благојевић В. Јаков – Кречко	Буковац	1868.	Буковац	1943.
149.	Благојевић Ј. Благо	Буковац	1891.	Буковац	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
150.	Благојевић Б. Сава	Орах	1908.	Буковац	1943.
151.	Благојевић Р. Дуња	Буковац	1918.	Буковац	1943.
152.	Благојевић Б. Драгутин	Буковац	1933.	Буковац	1943.
153.	Благојевић Б. Мијодраг	Буковац	1935.	Буковац	1943.
154.	Благојевић Р. Момир	Буковац	1937.	Буковац	1943.
155.	Благојевић Р. Раденко	Буковац	1937.	Буковац	1943.
156.	Благојевић Р. Миленка	Буковац	1939.	Буковац	1943.
157.	Благојевић Р. Госпава	Буковац	1940.	Буковац	1943.
158.	Благојевић М. Васко	Буковац	1890.	Буковац	1943.
159.	Благојевић В. Крстиња	Брезна	1895.	Буковац	1943.
160.	Благојевић В. Михаило	Буковац	1930.	Заборје	1943.
161.	Благојевић Г. Димитрије	Буковац	1896.	Буковац	1943.
162.	Благојевић Д. Станица	Унач	1898.	Буковац	1943.
163.	Благојевић Д. Љубомир	Буковац	1926.	Буковац	1943.
164.	Благојевић Д. Костадин	Буковац	1931.	Буковац	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
165.	Благојевић Г. Милка	Борковићи	1913.	Буковац	1943.
166.	Благојевић М. Јован	Буковац	1892.	Дола	1943.
167.	Благојевић Ј. Веселин	Буковац	1926.	Бајово Поље	1943.
168.	Благојевић М. Јаков	Буковац	1864.	Заборје	1942.
169.	Благојевић П. Јока	Заборје	1928.	Дола	1943.
170.	Благојевић П. Видосава	Заборје	1929.	Дола	1943.
171.	Благојевић П. Даринка	Заборје	1936.	Дола	1943.
172.	Благојевић П. Љубица	Заборје	1938.	Дола	1943.
173.	Благојевић П. Његосава	Заборје	1940.	Дола	1943.
174.	Благојевић П. Јулка	Буковац	1939.	Миљковац	1943.
175.	Благојевић П. Пејка	Рудинице	1900.	Дола	1943.
176.	Благојевић П. Ново	Рудинице	1932.	Дола	1943.
177.	Благојевић П. Мирко	Рудинице	1934.	Дола	1943.
178.	Благојевић П. Милорад	Рудинице	1936.	Дола	1943.
179.	Благојевић П. Војислав	Рудинице	1938.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
180.	Благојевић П. Комнен	Руднице	1939.	Дола	1943.
181.	Благојевић П. Вукосава	Руднице	1941.	Дола	1943.
182.	Благојевић С. Станко	Дуба	1873.	Дола	1943.
183.	Благојевић С. Вида	Унач	1883.	Дола	1943.
184.	Благојевић С. Михаило	Дуба	1910.	Дола	1943.
185.	Благојевић М. Јован	Дуба	1903.	Дола	1943.
186.	Благојевић Ј. Наталија	Миљковац	1918.	Дола	1943.
187.	Благојевић Ј. Слободан	Дуба	1941.	Дола	1943.
188.	Благојевић М. Антоније	Дуба	1872.	Дола	1943.
189.	Благојевић А. Љубица	Брезна	1885.	Дола	1943.
190.	Благојевић А. Милева	Дуба	1926.	Дола	1943.
191.	Благојевић А. Петар	Дуба	1929.	Дола	1943.
192.	Благојевић Ј. Миро	Дуба	1898.	Дола	1943.
193.	Благојевић М. Стоја	Дуба	1908.	Дола	1943.
194.	Благојевић М. Миливоје	Дуба	1924.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
195.	Благојевић М. Милена	Дуба	1925.	Дола	1943.
196.	Благојевић М. Винка	Дуба	1934.	Дола	1943.
197.	Благојевић М. Војислав	Дуба	1937.	Дола	1943.
198.	Благојевић М. Крсто	Дуба	1942.	Дола	1943.
199.	Благојевић Ј. Саво	Дуба	1908.	Дола	1943.
200.	Благојевић С. Брена	Горанско	1913.	Дола	1943.
201.	Благојевић С. Јелена	Дуба	1933.	Дола	1943.
202.	Благојевић С. Милосав	Дуба	1935.	Дола	1943.
203.	Благојевић С. Савета	Дуба	1938.	Дола	1943.
204.	Благојевић С. Јоко	Дуба	1940.	Дола	1943.
205.	Благојевић С. Сава	Дуба	1894.	Дола	1943.
206.	Благојевић С. Мирчета	Дуба	1915.	Дола	1943.
207.	Благојевић С. Вукосава	Дуба	1925.	Дола	1943.
208.	Благојевић С. Јелисавка	Дуба	1927.	Дола	1943.
209.	Благојевић С. Љепосава	Дуба	1931.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
210.	Благојевић С. Милорад	Дуба	1930.	Дола	1943.
211.	Благојевић М. Влајка	-	1918.	Дола	1943.
212.	Благојевић М. Светозар	Дуба	1940.	Дола	1943.
213.	Благојевић М. Вук	Дуба	1942.	Дола	1943.
214.	Благојевић М. Вељко	Дуба	1923.	Дола	1943.
215.	Благојевић М. Витомир	Дуба	1941.	Дола	1943.
216.	Благојевић Ј. Марија	Дуба	1930.	Дола	1943.
217.	Благојевић С. Јагода	-	1873	Дола	1943.
218.	Благојевић П. Јована	Брљево	1903.	Дола	1943.
219.	Благојевић П. Даница	Дуба	1924.	Дола	1943.
220.	Благојевић П. Урош	Дуба	1928.	Дола	1943.
221.	Благојевић П. Јоко	Дуба	1936.	Дола	1943.
222.	Благојевић О. Милун	Дуба	1930.	Дола	1943.
223.	Благојевић С. Никола	Дуба	1878.	Дола	1943.
224.	Благојевић Н. Симана	Дужи	1888.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
225.	Благојевић Н. Стамена	Дуба	1923.	Дола	1943.
226.	Благојевић Н. Станојка	Дуба	1925.	Дола	1943.
227.	Благојевић Н. Радош	Дуба	1927.	Дола	1943.
228.	Благојевић Н. Ђукан	Дуба	1930.	Дола	1943.
229.	Благојевић Ђ. Добрица	Дуба	1897.	Дола	1943.
230.	Благојевић Ђ. Богдан	Дуба	1897.	Дола	1943.
231.	Благојевић Н. Загорка	Дуба	1924.	Дола	1943.
232.	Благојевић П. Милуша	Дуба	1920.	Дола	1943.
233.	Благојевић С. Тома	Дуба	1853.	Дола	1943.
234.	Благојевић Т. Јеша	Дуба	1878.	Дола	1943.
235.	Благојевић Т. Обрен	Дуба	1892.	Дола	1943.
236.	Благојевић О. Стоја	Дуба	1901.	Дола	1943.
237.	Благојевић О. Радомир	Дуба	1920.	Дола	1943.
238.	Благојевић О. Лука	Дуба	1921.	Дола	1943.
239.	Благојевић О. Милева	Дуба	1926.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
240.	Благојевић О. Петар	Дуба	1930.	Дола	1943.
241.	Благојевић Н. Петар	Дуба	1928.	Дола	1943.
242.	Благојевић Н. Јована	Дуба	1930.	Дола	1943.
243.	Благојевић Н. Станко	Дуба	1915.	Дола	1943.
244.	Благојевић Н. Босилјка	Дуба	1931.	Дола	1943.
245.	Благојевић Н. Савка	Дуба	1934.	Дола	1943.
246.	Благојевић Н. Крстиња	Дуба	1937.	Дола	1943.
247.	Благојевић В. Сава	Дуба	1873.	Дола	1943.
248.	Благојевић С. Митра	Бајово Поље	1886.	Дола	1943.
249.	Благојевић С. Крсто	Дуба	1925.	Дола	1943.
250.	Благојевић С. Костадин	Дуба	1928.	Дола	1943.
251.	Благојевић С. Радмила	Дуба	1931.	Дола	1943.
252.	Благојевић И. Никола	Дуба	1891.	Дола	1943.
253.	Благојевић Н. Шћепанија	Кутња Њива	1904.	Дола	1943.
254.	Благојевић Т. Цвијета-Ћана	Дуба	1914.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
255.	Благојевић Т. Златија	Дуба	1937.	Дола	1943.
256.	Благојевић Т. Милутин	Дуба	1939.	Дола	1943.
257.	Благојевић Т. Владо	Дуба	1940.	Дола	1943.
258.	Благојевић Т. Војислав	Дуба	1941.	Дола	1943.
259.	Благојевић Б. Неђељко	Дуба	1887.	Дола	1943.
260.	Благојевић Н. Станица	Дубровско	1903.	Дола	1943.
261.	Благојевић А. Симеун	Дуба	1891.	Дола	1943.
262.	Благојевић С. Даница	Трса	1906.	Дола	1943.
263.	Благојевић А. Ћетко	Дуба	1894.	Дола	1943.
264.	Благојевић Ћ. Софија	Дубљевићи	1910.	Дола	1943.
265.	Благојевић Ћ. Ружица	Дуба	1930.	Дола	1943.
266.	Благојевић Ћ. Радомир	Дуба	1936.	Дола	1943.
267.	Благојевић Ћ. Румица	Дуба	1937.	Дола	1943.
268.	Благојевић Ћ. Даринка	Дуба	1939.	Дола	1943.
269.	Благојевић Ћ. Велимир	Дуба	1941.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
270.	Благојевић Ј. Панто	Дуба	1888.	Дола	1943.
271.	Благојевић П. Божана	Дуба	1900.	Дола	1943.
272.	Благојевић П. Вукосава	Дуба	1928.	Дола	1943.
273.	Благојевић П. Драгиша	Дуба	1930.	Дола	1943.
274.	Благојевић П. Вукмир	Дуба	1928.	Дола	1943.
275.	Благојевић П. Савета	Дуба	1931.	Дола	1943.
276.	Благојевић Г. Цвијета	Дуба	1851.	Дола	1943.
277.	Благојевић П. Митра	Голија	1940.	Дола	1943.
278.	Благојевић М. Симана	Никшић	1876.	Дола	1943.
279.	Благојевић М. Обрад	Дуба	1903.	Дола	1943.
280.	Благојевић О. Јована	Дуба	1913.	Дола	1943.
281.	Благојевић О. Јелена	Дуба	1933.	Дола	1943.
282.	Благојевић О. Илија	Дуба	1935.	Дола	1943.
283.	Благојевић О. Вукоман	Дуба	1937.	Дола	1943.
284.	Благојевић О. Анђелија	Дуба	1939.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
285.	Благојевић М. Ивана	Прага	1914.	Дола	1943.
286.	Благојевић О. Илија	Дуба	1932.	Дола	1943.
287.	Благојевић О. Марија	Дуба	1934.	Дола	1943.
288.	Благојевић О. Наста	Дуба	1936.	Дола	1943.
289.	Благојевић О. Даринка	Дуба	1939.	Дола	1943.
290.	Благојевић П. Комнен	Дуба	1932.	Дола	1943.
291.	Благојевић П. Сава	Дуба	1934.	Дола	1943.
292.	Благојевић Ј. Јока	Буковац	1936.	Буковац	1943.
293.	Благојевић М. Јагода	Дужи	1885.	Брезна	1943.
294.	Благојевић Ћ. Јела	Дуба	1932.	Дола	1943.
295.	Благојевић Ћ. Јелена	Дуба	1934.	Дола	1943.
296.	Благојевић К. Радуша	Дуба	1938.	Дола	1943.
297.	Благојевић К. Стана	Бајово Поље	1900.	Дола	1943.
298.	Благојевић К. Видосава	Дуба	1933.	Дола	1943.
299.	Благојевић К. Крстиња	Дуба	1942.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
300.	Благојевић Р. Бојана	Дуба	1912.	Дола	1943.
301.	Благојевић Р. Винка	Дуба	1938.	Дола	1943.
302.	Благојевић Р. Божана	Дуба	1940.	Дола	1943.
303.	Благојевић Р. Јања	Дуба	1939.	Дола	1943.
304.	Благојевић М. Ивана	Дуба	1886.	Дола	1943.
305.	Благојевић П. Јања	Дуба	1900.	Дола	1943.
306.	Благојевић П. Влајка	Дуба	1923.	Дола	1943.
307.	Благојевић П. Јела	Дуба	1928.	Дола	1943.
308.	Благојевић П. Сенка	Дуба	1930.	Дола	1943.
309.	Благојевић П. Војислав	Дуба	1932.	Дола	1943.
310.	Благојевић П. Ковиљка	Дуба	1936.	Дола	1943.
311.	Благојевић Ж. Обрад	Дуба	1860.	Подприсоје	1943.
312.	Благојевић М. Ружа	Дубовско	1865.	Подприсоје	1943.
313.	Благојевић М. Жарко	Брезна	1894.	Подприсоје	1943.
314.	Благојевић Ж. Милица	Брезна	1901.	Подприсоје	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
315.	Благојевић Ж. Анета	Брезна	1935.	Брезна	1943.
316.	Благојевић Ж. Станица	Брезна	1937.	Подприсоје	1943.
317.	Благојевић Ж. Јована	Брезна	1939.	Подприсоје	1943.
318.	Благојевић Ж. Вукоман	Брезна	1940.	Подприсоје	1943.
319.	Благојевић Ж. Десанка	Брезна	1941.	Подприсоје	1943.
320.	Благојевић Ж. Обрен	Брезна	1943.	Брезна	1943.
321.	Благојевић М. Јован	Брезна	1909.	Подприсоје	1943.
322.	Благојевић М. Милена	Дужи	1912.	Подприсоје	1943.
323.	Благојевић Ј. Миладин	Брезна	1933.	Брезна	1943.
324.	Благојевић Ј. Гојко	Брезна	1935.	Подприсоје	1943.
325.	Благојевић Ј. Нико	Брезна	1937.	Подприсоје	1943.
326.	Благојевић Ј. Велимир	Брезна	1940.	Брезна	1943.
327.	Благојевић Ј. Јела	Брезна	1930.	Брезна	1943.
328.	Благојевић С. Миладин	Дуба	1932.	Дола	1943.
329.	Благојевић С. Марија	Дуба	1930.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
330.	Благојевић С. Милорад	Дуба	1931.	Дола	1943.
331.	Благојевић М. Миливоје	Буковац	1936.	Буковац	1943.
332.	Благојевић Ј. Јелена	Буковац	1906.	Буковац	1943.
333.	Благојевић В. Милован	Буковац	1903.	Буковац	1943.
334.	Благојевић А. Миња	Дуба	1891.	Дола	1943.
335.	Благојевић П. Митра	Милошевићи	1896.	Дола	1943.
336.	Благојевић Н. Станко	Дуба	1913.	Буковац	1943.
337.	Благојевић Н. Белка	Дуба	1934.	Буковац	1943.
338.	Благојевић Н. Ковиљка	Дуба	1937.	Буковац	1943.
339.	Благојевић Н. Анђелија	Дуба	1939.	Буковац	1943.
340.	Благојевић Н. Видна	Дуба	1941.	Буковац	1943.
341.	Блечић В. Видак	Сељани	1890.	Водице	1943.
342.	Блечић М. Костадин	Сељани	1883.	Водице	1943.
343.	Блечић С. Миљолка	Лисина	1903.	Доње Руднице	1943.
344.	Блечић К. Спасенија	Сељани	1934.	Доње Руднице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
345.	Блечић П. Милован	Селјани	1865.	Доње Рудинице	1943.
346.	Блечић М. Данило	Селјани	1925.	Водице	1943.
347.	Блечић И. Јефто	Селјани	1883.	Селјани	1943.
348.	Блечић Ј. Божо	Селјани	1889.	Селјани	1943.
349.	Блечић Р. Спасоје	Селјани	1903.	Водице	1943.
350.	Блечић Р. Урош	Селјани	1885.	Водице	1943.
351.	Блечић Р. Симат	Селјани	1886.	Водице	1943.
352.	Блечић С. Петар	Селјани	1926.	Водице	1943.
353.	Блечић Грујица	Селјани	1858.	Водице	1943.
354.	Блечић М. Стана	Забрђе	1863.	Доње Рудинице	1943.
355.	Блечић П. Вукашин	Селјани	1914.	Водице	1943.
356.	Блечић И. Ђорђије	Селјани	1878.	Горња Брезна	1943.
357.	Блечић Ђ. Радојица	Горња Брезна	1915.	Горња Брезна	1943.
358.	Блечић Јован	Селјани	1891.	Миљковац	1943.
359.	Беслема С. Сава	Горанско	1860.	Водице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
360.	Беслема С. Вуле	Сељани	1890.	Волице	1943.
361.	Богдановић Т. Јаков	Пишче	1897.	Војиновићи	1943.
362.	Богдановић Т. Обрад	Пишче	1897.	Војиновићи	1943.
363.	Богдановић Л. Ристо	Пишче	1868.	Војиновићи	1943.
364.	Богдановић Б. Стана	Бојати	1895.	Војиновићи	1943.
365.	Богдановић Милутин	-	1907.	Војиновићи	1943.
366.	Богдановић Т. Ристо	Борице	1890.	Пишче	1943.
367.	Бојат С. Ђорђе	Бојати	1888.	Бојати	1943.
368.	Бојат Н. Мирко	Бојати	1890.	Бојати	1943.
369.	Бојат Ј. Анто	Бојати	1865.	Бојати	1943.
370.	Бојат М. Радивоје	Бојати	1932.	Бојати	1943.
371.	Бојат М. Јелица	Бојати	1934.	Бојати	1943.
372.	Бојат М. Војислав	Бојати	1935.	Бојати	1943.
373.	Бојат Т. Бојо	Бријег	1875.	Бријег	1943.
374.	Бојат Н. Иван	Бријег	1890.	Бријег	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
375.	Бојат Б. Перо	Бријег	1885.	Бријег	1943.
376.	Бојат Иван	Црквичко Поље	1880.	Црквичко Поље	1943.
377.	Бошњак Н. Радуге	Безуге	1910.	Комарница	1944.
378.	Бошњак В. Обрен	Безуге	1907.	Продановац	1943.
379.	Бошњак Б. Неђељко	Безуге	1870.	Катин до	1943.
380.	Бошњак Т. Петруша	Комарница	1882.	Безуге	1943.
381.	Варезић Б. Спасоје	Смријечно	1929.	Голија	1943.
382.	Васовић Л. Лука	Брљево	1890.	Брљево	1943.
383.	Васовић Л. Лука	Брљево	1927.	Брљево	1943.
384.	Васовић Л. Вучић	Брљево	1885.	Брљево	1943.
385.	Васовић В. Брена	Брљево	1900.	Брљево	1943.
386.	Васовић М. Јелица	Брљево	1942.	Брљево	1943.
387.	Васовић Ј. Трипко	Брљево	1872.	Брљево	1943.
388.	Васовић Т. Сава	Ковачи	1880.	Брљево	1943.
389.	Васовић Т. Вида	Брљево	1928.	Брљево	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
390.	Васовић М. Стоја	Брљево	1893.	Брљево	1943.
391.	Васовић Ж. Милан	Брљево	1885.	Брљево	1943.
392.	Васовић М. Дока	Брљево	1900.	Брљево	1943.
393.	Васовић М. Ружица	Брљево	1934.	Брљево	1943.
394.	Васовић М. Савета	Брљево	1937.	Брљево	1943.
395.	Васовић М. Андрија	Брљево	1943.	Брљево	1943.
396.	Васовић М. Милица	Брљево	1943.	Брљево	1943.
397.	Васовић М. Благоје	Брљево	1943.	Брљево	1943.
398.	Васовић П. Живана	Брљево	-	Брљево	1943.
399.	Верун М. Раде	Вучево	1875.	Вучево	1943.
400.	Верун Р. Љубица	Вучево	1934.	Вучево	1943.
401.	Верун Н. Стана	Крушево	1924.	Вучево	1943.
402.	Верун Н. Стоја	Вучево	1943.	Вучево	1943.
403.	Војводић Р. Тодор	Кнежевићи	1895.	Кнежевићи	1943.
404.	Војводић Р. Перо	Кнежевићи	1898.	Кнежевићи	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
405.	Војводић О. Марија	Кнежевићи	-	Кнежевићи	1943.
406.	Војводић Радивоје	Кнежевићи	-	Кнежевићи	1943.
407.	Војводић Р. Тадија	Кнежевићи	-	Кнежевићи	1943.
408.	Војводић Т. Радован	Кнежевићи	-	Кнежевићи	1943.
409.	Војиновић Р. Лазар	Војиновићи	1910.	Војиновићи	1943.
410.	Војиновић М. Милева	Војиновићи	1910.	Војиновићи	1943.
411.	Војиновић Велика	Војиновићи	-	Војиновићи	1943.
412.	Вранић Марко	Јеринићи	1897	Јеринићи	1943.
413.	Врачар Б. Јеша	Безује	1939.	Огуљеница	1943.
414.	Врачар Б. Ковилка	Безује	1941.	Огуљеница	1943.
415.	Врачар Ј. Зорка	Недајно	1906.	Безује	1944.
416.	Врачар Ј. Јелисавка	Безује	1924.	Безује	1944.
417.	Врачар Ј. Ковилка	Безује	-	Безује	1944.
418.	Врачар Ј. Круна	Безује	1935.	Безује	1944.
419.	Врачар Ј. Маргита	Безује	1928.	Безује	1944.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
420.	Врачар Ј. Радомир	Безује	1937.	Безује	1944.
421.	Врачар Ј. Чедо	Безује	1934.	Безује	1944.
422.	Врачар И. Мара	Бијела	1885.	Безује	1943.
423.	Врачар М. Миливоје	Безује	1892.	Брезна	1944.
424.	Врачар Р. Максим	Брезна	1873.	Брезна	1943.
425.	Врачар М. Стоја	Грабовица	1880.	Брезна	1943.
426.	Врачар В. Веруша	Жупа Никшићка	1880.	Брезна	1943.
427.	Врачар К. Милосава	Брезна	1915.	Брезна	1943.
428.	Врачар С. Рајко	Брезна	1895.	Брезна	1943.
429.	Врачар Р. Солумија	Јасеново Поље	1899.	Брезна	1943.
430.	Врачар Р. Млађен	Брезна	1933.	Брезна	1943.
431.	Врачар Р. Радојица	Брезна	1935.	Брезна	1943.
432.	Врачар Р. Драгица	Брезна	1932.	Брезна	1943.
433.	Врачар Р. Савета	Брезна	1938.	Брезна	1943.
434.	Врачар Р. Љепосава	Брезна	1914.	Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
435.	Врачар Р. Сава	Шарићи	1943.	Шарићи	1943.
436.	Врачар С. Миро	Шарићи	1943.	Шарићи	1943.
437.	Врачар С. Радоје	Шарићи	1938.	Шарићи	1943.
438.	Врачар П. Миладин	Шарићи	1936.	Шарићи	1943.
439.	Врачар М. Јања	Шарићи	1935.	Шарићи	1943.
440.	Врачар М. Мијајло	Шарићи	-	Шарићи	1943.
441.	Врачар Вучко	Шарићи	1941.	Шарићи	1943.
442.	Врачар Милан	Шарићи	1929.	Шарићи	1943.
443.	Врачар С. Луција-Маша	Дуба	1861.	Горње Поље	1943.
444.	Вранић В. Марко	Жеично	1895.	Јеринићи	1943.
445.	Вуковић Ј. Петар	Бријег	1890.	Бријег	1943.
446.	Вуковић Ј. Петко	Бријег	1898.	Бријег	1943.
447.	Вуковић С. Васо	Бријег	1890.	Бријег	1943.
448.	Вуковић В. Владимир	Бријег	1915.	Бријег	1943.
449.	Вуковић В. Јелена	Бријег	1917.	Бријег	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
450.	Вуковић К. Дуња	Борице	1885.	Вучево	1943.
451.	Вуковић Ш. Миленка	Безуге	1920.	Вучево	1943.
452.	Вуковић К. Јованка	Вучево	1934.	Вучево	1943.
453.	Вуковић В. Јована	Вучево	1888.	Вучево	1943.
454.	Вуковић В. Радован	Вучево	1939.	Вучево	1943.
455.	Вуковић В. Рада	Вучево	1935.	Вучево	1943.
456.	Вуковић В. Ђука	Вучево	1937.	Вучево	1943.
457.	Вуковић М. Јанко	Мратиње	1888.	Мратиње	1943.
458.	Вуковић Ј. Јована	Мратиње	1873.	Мратиње	1943.
459.	Вуковић Милија	Мратиње	1875.	Мратиње	1943.
460.	Вуковић П. Живана	Мратиње	1874.	Мратиње	1943.
461.	Вуковић Ј. Вуле	Пишче	1863.	Пишче	1943.
462.	Вуковић В. Стеван	Пишче	1900.	Пишче	1943.
463.	Вуковић Ђ. Миријана	Шарићи	1880.	Кошара	1943.
464.	Вуковић Т. Дуња	Мратиње	1905.	Кошара	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
465.	Вуковић Ј. Момчило	Мратиње	1936.	Кошара	1943.
466.	Вуковић Ј. Божо	Мратиње	1938.	Кошара	1943.
467.	Вуковић Ј. Савка	Миљковац	1890.	Кошара	1943.
468.	Вуковић К. Јованка	Мратиње	1935.	Кошара	1943.
469.	Вуковић Г. Милица	Мратиње	1905.	Мратиње	1943.
470.	Вукостављевић М. Тодор	Селани	1884.	Водице	1943.
471.	Вукостављевић Симана	-	1868.	Водице	1943.
472.	Гаговић Н. Ђурђа	-	1901.	Безује	1943.
473.	Гаговић Н. Була	Безује	1941.	Безује	1943.
474.	Гаговић Б. Наталија	Безује	1928.	Безује	1943.
475.	Гаговић С. Марија	Црквице	1908.	Комарница	1944.
476.	Гаговић С. Радомир	Безује	1942.	Комарница	1944.
477.	Гаговић П. Јован	Безује	1937.	Комарница	1944.
478.	Гашић Ј. Петко	Црквичко Поље	1892.	Црквичко Поље	1943.
479.	Гашић Ј. Митар	Црквичко Поље	1894.	Црквичко Поље	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
480.	Гашовић Ж. Милун	Црквичко Поље	1900.	Црквичко Поље	1943.
481.	Гашовић М. Јагош	Црквичко Поље	1912.	Црквичко Поље	1943.
482.	Гашовић М. Спасоје	Црквичко Поље	1905.	Црквичко Поље	1943.
483.	Гашовић Ж. Вукашин	Црквичко Поље	1890.	Црквичко Поље	1943.
484.	Гашовић С. Цвијета	Милошевићи	1905.	Црквичко Поље	1943.
485.	Гашовић О. Раде	Црквичко Поље	1908.	Мађарска	1943.
486.	Гвозден П. Јован	Бријег	1875.	Бријег	1943.
487.	Гвозден П. Никола	Бријег	1879.	Бријег	1943.
488.	Гломазић С. Митар	Дубровско	1860.	Дубровско	1943.
489.	Гломазић Ј. Миливоје	Дубровско	1895.	Рудинице	1943.
490.	Гломазић М. Митра	Голија	1908.	Рудинице	1943.
491.	Гломазић М. Винка	Рудинице	1938.	Рудинице	1943.
492.	Гломазић М. Златана	Рудинице	1939.	Рудинице	1943.
493.	Гломазић М. Милан	Рудинице	1934.	Рудинице	1943.
494.	Гломазић Н. Сава	Рудинице	1898.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
495.	Гломазић С. Станица	Рудинице	1905.	Рудинице	1943.
496.	Гломазић С. Анђа	Рудинице	1928.	Рудинице	1943.
497.	Гломазић С. Радоња	Рудинице	1931.	Рудинице	1943.
498.	Гломазић С. Јеша	Рудинице	1940.	Рудинице	1943.
499.	Гломазић С. Видосава	Рудинице	1943.	Рудинице	1943.
500.	Гломазић Т. Ђуро	Рудинице	1886.	Дола	1943.
501.	Гломазић Т. Мара	Рудинице	1903.	Дола	1943.
502.	Гломазић Н. Вида	Рудинице	1906.	Дола	1943.
503.	Гломазић Ђурђа	Рудинице	-	Рудинице	1943.
504.	Говедарица Н. Војин	Јасен	1898.	Јасен	1943.
505.	Говедарица В. Пејка	Јасен	1905.	Јасен	1943.
506.	Говедарица В. Јелка	Јасен	1930.	Јасен	1943.
507.	Говедарица В. Даница	Јасен	1935.	Јасен	1943.
508.	Говедарица В. Милева	Јасен	1938.	Јасен	1943.
509.	Готић Ј. Анђа	Рудинице	1870.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
510.	Годић Ј. Ђорђе	Рудинице	1886.	Рудинице	1943.
511.	Годић Ђ. Живана	Рудинице	1888.	Рудинице	1943.
512.	Годић Ђ. Бориша	Рудинице	1935.	Рудинице	1943.
513.	Годић Ђ. Жарко	Рудинице	1937.	Рудинице	1943.
514.	Годић Ђ. Марко	Рудинице	1940.	Рудинице	1943.
515.	Годић Ђ. Ковиљка	Рудинице	1938.	Рудинице	1943.
516.	Годић П. Милован	Рудинице	1922.	Рудинице	1943.
517.	Годић П. Милосав	Рудинице	1925.	Рудинице	1943.
518.	Годић П. Комнен	Рудинице	1928.	Рудинице	1943.
519.	Годић П. Милун	Рудинице	1933.	Рудинице	1943.
520.	Годић П. Видосава	Рудинице	1921.	Рудинице	1943.
521.	Годић П. Савета	Рудинице	1927.	Рудинице	1943.
522.	Годић П. Даринка	Рудинице	1926.	Рудинице	1943.
523.	Годић Р. Станица	Рудинице	1897.	Рудинице	1943.
524.	Годић М. Новка	Борице	1889.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
525.	Годић М. Бордан	Рудинице	1920.	Рудинице	1943.
526.	Годић М. Радоница	Рудинице	1922.	Рудинице	1943.
527.	Годић М. Љубо	Рудинице	1924.	Рудинице	1943.
528.	Годић М. Јелка	Рудинице	1927.	Рудинице	1943.
529.	Годић Т. Ћетко	Рудинице	1900.	Рудинице	1943.
530.	Годић Ђ. Мирјана	Мратиње	1915.	Рудинице	1943.
531.	Годић Ђ. Радојка	Рудинице	1938.	Рудинице	1943.
532.	Годић Ђ. Анђа	Рудинице	1870.	Рудинице	1943.
533.	Годић П. Милосав	Рудинице	1898.	Рудинице	1943.
534.	Годић М. Мијољка	-	1910.	Рудинице	1943.
535.	Годић М. Сава	Рудинице	1935.	Рудинице	1943.
536.	Годић М. Обрен	Рудинице	1937.	Рудинице	1943.
537.	Годић М. Радисав	Рудинице		Рудинице	1943.
538.	Гојковић Д. Новка	Мратиње	1876.	Гојковића До	1943.
539.	Гојковић С. Иван	Плужине	1903.	Гојковића До	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
540.	Гојковић С. Милица	Плужине	1901.	Гојковића До	1943.
541.	Гојковић М. Милица	Столац	1904.	Гојковића До	1943.
542.	Гојковић И. Новак	Плужине	1939.	Гојковића До	1943.
543.	Гојковић Ј. Марица	Мратиње	1898.	Гојковића До	1943.
544.	Гојковић И. Вида	Борковићи	1895.	Гојковића До	1943.
545.	Голубовић Ј. Добрица	Лисина	1853.	Лисина	1943.
546.	Голубовић Ј. Мара	Орах	1880.	Лисина	1943.
547.	Гргур Ђ. Максим	Равно	1910.	Зуква	1943.
548.	Гредић К. Миле	Кулићи	1930.	Кулићи	1943.
549.	Грубач Т. Митар	Црквичко Поље	1902.	Црквичко Поље	1943.
550.	Грубач С. Василије	Црквичко Поље	1897.	Црквичко Поље	1943.
551.	Гутовић М. Новица	Рудинице	1896.	Рудинице	1943.
552.	Гутовић Н. Вида	Рудинице	1900.	Рудинице	1943.
553.	Гутовић Н. Костадин	Рудинице	1933.	Рудинице	1943.
554.	Гутовић Н. Саво	Рудинице	1935.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
555.	Гутовић Н. Радојко	Рудинице	1937.	Рудинице	1943.
556.	Гутовић Н. Радојка	Рудинице	1940.	Рудинице	1943.
557.	Гутовић Л. Пава	Струг	1860.	Дола	1943.
558.	Гутовић Л. Обрад	Рудинице	1889.	Дола	1943.
559.	Гутовић О. Госпава	Рудинице	1903.	Дола	1943.
560.	Гутовић О. Милинко	Рудинице	1924.	Дола	1943.
561.	Гутовић О. Вукота	Рудинице	1936.	Дола	1943.
562.	Гутовић О. Босиљка	Рудинице	1938.	Дола	1943.
563.	Гутовић О. Ковиљка	Рудинице	1940.	Дола	1943.
564.	Гутовић М. Видоје	Рудинице	1928.	Рудинице	1943.
565.	Гутовић М. Гордана	Рудинице	1932.	Рудинице	1943.
566.	Гутовић М. Перо	Рудинице	1934.	Рудинице	1943.
567.	Гутовић М. Видосава	Рудинице	1936.	Рудинице	1943.
568.	Гутовић М. Стана	Рудинице	1938.	Рудинице	1943.
569.	Гутовић И. Јевросим	Рудинице	1868.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
570.	Гутовић Н. Даринка	Рудинице	1925.	Рудинице	1943.
571.	Дакић Ж. Василије	Црна Гора	1890.	Црна Гора	1943.
572.	Дакић М. Филип	Црна Гора	1880.	Црна Гора	1943.
573.	Дамјановић М. Радое	Рудинице	1896.	Рудинице	1943.
574.	Дамјановић М. Милосава	Сељани	1890.	Рудинице	1943.
575.	Дамјановић Р. Неђељко	Рудинице	1925.	Рудинице	1943.
576.	Дамјановић Р. Јагош	Рудинице	1927.	Рудинице	1943.
577.	Дамјановић Р. Ружа	Рудинице	1929.	Рудинице	1943.
578.	Дамјановић Р. Радона	Рудинице	1931.	Рудинице	1943.
579.	Дамјановић Г. Јеремије	Рудинице	1865.	Дола	1943.
580.	Дамјановић М. Јакша	Рудинице	1890.	Буковац	1943.
581.	Дамјановић Ј. Мара	Буковац	1899.	Рудинице	1943.
582.	Дамјановић Б. Обрад	Рудинице	1924.	Рудинице	1943.
583.	Двожак К. Зорка	Суводо	1902.	Орах	1943.
584.	Делић Т. Радомир - Ђуза	Борковићи	1926.	Борковићи	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
585.	Добриловић Ж. Цвијета	Борковићи	-	Београд	1941.
586.	Добриловић М. Јефто	Пишче	1888.	Земун	1943.
587.	Добриловић Р. Петар	Пишче	1889.	Горанско	1941.
588.	Добриловић Ж. Видосава	Пишче	1909.	Пишче	1943.
589.	Добриловић С. Милутин	Пишче	1907.	Пишче	1943.
590.	Добриловић И. Круна	Пишче	1885.	Пишче	1943.
591.	Додеровић Тодор	Равно		Трештеник	1943.
592.	Дондић И. Јаков	Војиновићи	1882.	Војиновићи	1943.
593.	Дондић С. Мара	Војиновићи	1892.	Војиновићи	1943.
594.	Дубљевић К. Јово	Дубљевићи	1875	Јасеновац	1941.
595.	Дубљевић К. Новак	Дубљевићи	1877	Јасеновац	1941.
596.	Дубљевић С. Ђорђе Ђоле	Дубљевићи	1900.	Водице	1943.
597.	Дубљевић И. Душан	Дубљевићи	1922.	Дубљевићи	1943.
598.	Дурутовић М. Сенка	Брезна	1924.	Подприсоје	1943.
599.	Дурутовић М. Стамена	Брезна	1926.	Подприсоје	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
600.	Дурутовић М. Тана	Плужине	1882.	Подприсоје	1943.
601.	Дурутовић С. Јелица	Рудинце	1902.	Подприсоје	1943.
602.	Дурутовић Ј. Василије	Брезна	1903.	Подприсоје	1943.
603.	Дурутовић Р. Тодор	Брезна	1888.	Подприсоје	1943.
604.	Дурутовић Т. Милица	Озринићи	1863.	Подприсоје	1943.
605.	Дурутовић Ј. Димитрије	Брезна	1878.	Подприсоје	1943.
606.	Дурутовић Д. Љубо	Брезна	1911.	Подприсоје	1943.
607.	Дурутовић Д. Милева	-	1912.	Подприсоје	1943.
608.	Дурутовић Д. Даринка	Тушина	1892.	Подприсоје	1943.
609.	Дурутовић М. Мара	Брезна	1914.	Подприсоје	1943.
610.	Дурутовић М. Оташ	Брезна	1891.	Брезна	1943.
611.	Дурутовић О. Даринка	Брезна	1932.	Брезна	1943.
612.	Дурутовић М. Даринка	Брезна	1931.	Брезна	1943.
613.	Дурутовић М. Зорка	Превиш	1899.	Брезна	1943.
614.	Дурутовић С. Јеврем	Брезна	1905.	Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
615.	Дурутовић Ж. Душан	Брезна	1875.	Брезна	1943.
616.	Дурутовић С. Бећко	Брезна	1882.	Брезна	1943.
617.	Дурутовић И. Благоје	Брезна	1885.	Брезна	1943.
618.	Дурутовић А. Станоје	Брезна	1880.	Брезна	1943.
619.	Дурутовић С. Никола	Брезна	1902.	Брезна	1943.
620.	Дурутовић С. Сара	Брезна	1875.	Брезна	1943.
621.	Дурутовић С. Вемија	Брезна	1857.	Брезна	1943.
622.	Дурутовић Б. Владимир	Брезна	1926.	Београд	1944.
623.	Ђајић А. Ружа	Забрђе	1898.	Стабна	1943.
624.	Ђајић А. Борислав	Стабна	1935.	Стабна	1943.
625.	Ђајић А. Олга	Стабна	1940.	Стабна	1943.
626.	Ђапић П. Васиљ	Милошевићи	1868.	Милошевићи	1943.
627.	Ђапић П. Милан	Милошевићи	1876.	Милошевићи	1943.
628.	Ђапић М. Милица	Милошевићи	1875.	Милошевићи	1943.
629.	Ђапић М. Вукосава	Милошевићи	1925.	Милошевићи	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
630.	Ђапић Ћ. Љубица	Милошевићи	1930.	Милошевићи	1943.
631.	Ђапић Р. Јелена	Милошевићи	1929.	Милошевићи	1943.
632.	Ђапић Ћ. Михаило - Мињо	Милошевићи	1928.	Милошевићи	1943.
633.	Ђачић М. Љубица	Рудинице	1930.	Рудинице	1943.
634.	Ђачић М. Драгица	Рудинице	1932.	Рудинице	1943.
635.	Ђачић М. Милица	Безује	1882.	Рудинице	1943.
636.	Ђачић М. Милка	Рудинице	1930.	Рудинице	1943.
637.	Ђачић М. Симана	Рудинице	1934.	Рудинице	1943.
638.	Ђачић М. Радуша	Рудинице	1936.	Рудинице	1943.
639.	Ђачић М. Милева	Рудинице	1899.	Рудинице	1943.
640.	Ђачић М. Брена	Рудинице	1935.	Рудинице	1943.
641.	Ђачић М. Тодора	Лисина	1878.	Рудинице	1943.
642.	Ђачић Ј. Милош	Рудинице	1898.	Рудинице	1943.
643.	Ђачић Ј. Коста	Рудинице	1915.	Рудинице	1943.
644.	Ђачић М. Стана	Милошевићи	1900.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
645.	Ђачић М. Милица	Рудинице	1928.	Рудинице	1943.
646.	Ђачић Н. Мара	Рудинице	1881.	Рудинице	1943.
647.	Ђачић И. Јашо	Рудинице	1881.	Рудинице	1943.
648.	Ђикановић М. Миленко	Брезна		Брезна	1943.
649.	Ђикановић Ћ. Велика	Рудинице	1937.	Дола	1943.
650.	Ђикановић Ћ. Винка	Рудинице	1939.	Дола	1943.
651.	Ђикановић Ћ. Савета	Рудинице	1941.	Дола	1943.
652.	Ђикановић М. Шћепан	Рудинице	1903.	Дола	1943.
653.	Ђикановић Ш. Јелена	Рудинице	1924.	Дола	1943.
654.	Ђикановић Ш. Светозар	Рудинице	1938.	Дола	1943.
655.	Ђикановић Ш. Радомира	Рудинице	1935.	Дола	1943.
656.	Ђикановић С. Стамена	Борковићи	1875.	Дола	1943.
657.	Ђикановић С. Малиша	Рудинице	1906.	Дола	1943.
658.	Ђикановић М. Митра	Рудинице	1912.	Дола	1943.
659.	Ђикановић М. Радиславка	Рудинице	1939.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име дијете рођено на стрелишту	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
660.	Ђикановић Малишино и Митрино дијете рођено на стрелишту	Дола	7. 6. 1943.	Дола	7. 6. 1943.
661.	Ђикановић Д. Марија	Борковићи	1900.	Дола	1943.
662.	Ђикановић Д. Обрад	Рудинице	1932.	Дола	1943.
663.	Ђикановић Д. Тадија	Рудинице	1934.	Дола	1943.
664.	Ђикановић Д. Симеун	Рудинице	1936.	Дола	1943.
665.	Ђикановић Д. Савета	Плужине	1938.	Дола	1943.
666.	Ђикановић Д. Ковиљка	Рудинице	1940.	Дола	1943.
667.	Ђикановић М. Миленка	Борковићи	1905.	Дола	1943.
668.	Ђикановић М. Радосња	Рудинице	1936.	Дола	1943.
669.	Ђикановић М. Милутин	Рудинице	1938.	Дола	1943.
670.	Ђикановић М. Исавило	Рудинице	1940.	Дола	1943.
671.	Ђикановић Ј. Радул	Рудинице	1909.	Дола	1943.
672.	Ђикановић Ј. Брена	Рудинице	1860.	Дола	1943.
673.	Ђикановић А. Дуња	Недајно	1905.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
674.	Ђикановић Р. Бојана	Миљковац	1911.	Дола	1943.
675.	Ђикановић Р. Обрад	Рудинице	1943.	Дола	1943.
676.	Ђикановић П. Петко	Рудинице	1888.	Рудинице	1943.
677.	Ђикановић С. Шуле	Рудинице	1910.	Комарница	1943.
678.	Ђикановић П. Милорад	Рудинице	1930.	Дола	1943.
679.	Ђикановић П. Живана	Рудинице	1900.	Дола	1943.
680.	Ђикановић П. Душанка	Рудинице	1932.	Дола	1943.
681.	Ђикановић С. Милан	Рудинице	1887.	Дола	1943.
682.	Ђикановић М. Видосава	Дубровско	1895.	Дола	1943.
683.	Ђикановић М. Пејка	Рудинице	1922.	Дола	1943.
684.	Ђикановић М. Вељко	Рудинице	1924.	Дола	1943.
685.	Ђикановић П. Сава	Рудинице	1908.	Дола	1943.
686.	Ђикановић С. Милица	Дубљевићи	1901.	Дола	1943.
687.	Ђикановић С. Даринка	Рудинице	1933.	Дола	1943.
688.	Ђикановић С. Рајко	Рудинице	1935.	Дола	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
689.	Ђикановић С. Сенка	Рудинице	1937.	Дола	1943.
690.	Ђикановић С. Златана	Рудинице	1939.	Дола	1943.
691.	Ђикановић Ђ. Божана	Голија	1909.	Дола	1943.
692.	Ђикановић Ђ. Ленка	Рудинице	1935.	Дола	1943.
693.	Ђикановић Г. Ђурко	Рудинице	1860.	Подприсиоје	1943.
694.	Ђикановић Ђ. Крстиња	Рудинице	1865.	Подприсиоје	1943.
695.	Ђођић А. Милош	Милошевићи	1900.	Брљево	1943.
696.	Ђођић М. Милица	Милошевићи	1914.	Брљево	1943.
697.	Ђођић М. Љепосава	Милошевићи	1924.	Брљево	1943.
698.	Ђођић М. Милан	Милошевићи	1939.	Брљево	1943.
699.	Ђођић М. Божо	Милошевићи	1941.	Брљево	1943.
700.	Ђођић М. Јаглика	Милошевићи	1910.	Брљево	1943.
701.	Ђођић М. Даница	Милошевићи	1941.	Брљево	1943.
702.	Ђођић К. Круна	Милошевићи	1900.	Брљево	1943.
703.	Ђођић П. Сава	Милошевићи	1910.	Брљево	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
704.	Ђођић К. Саво	Милошевићи	1895.	Брљево	1943.
705.	Ђођић Т. Никола	Милошевићи	1887.	Брљево	1943.
706.	Ђођић Р. Јела	Будањ	1880.	Брљево	1943.
707.	Ђођић Л. Луција	Милошевићи	1873.	Милошевићи	1943.
708.	Ђођић Ђ. Михаило	Милошевићи	1928.	Милошевићи	1943.
709.	Ђукић С. Јован	Црквичко Поље	1892.	Црквичко Поље	1943.
710.	Ђурковић К. Јоле	Брезна	1875.	Брезна	1943.
711.	Ђурковић П. Владо	Брезна	1899.	Брезна	1943.
712.	Ђурковић Ј. Ђурко	Брезна	1888.	Брезна	1943.
713.	Ђурковић К. Живана	Брезна	1900.	Брезна	1943.
714.	Ђурковић С. Вукосава	Буковац	1890.	Подприсоје	1943.
715.	Жарковић Р. Вукоман	Недајно	1890.	Црквичко Поље	1943.
716.	Жарковић Ј. Лазар	Недајно	-	-	1943.
717.	Живковић П. Душан	Јеринићи	1900.	Јеринићи	1943.
718.	Живковић Г.Миро	Јеринићи	1920.	-	

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
719.	Живковић И. Секул	Жеично	1895.	Јеринићи	1943.
720.	Живковић С. Загорка	Жеично	1900.	Јеринићи	1943.
721.	Живковић Р. Драго	Жеично	1886.	Јеринићи	1943.
722.	Жуловић К. Јован	Стубица	1875.	Стубица	1943.
723.	Жуловић А. Михаило	Стубица	1922.	Стубица	1943.
724.	Златанић Г. Сулумија рођ. Цицмил	Столац	1914.	Гацко	1941.
725.	Ивановић У. Миливоје	Бријег	-	Бријег	1943.
726.	Јаредић В. Станко	Рудинице	1898.	Рудинице	1943.
727.	Јаредић С. Пава	Рудинице	1890.	Рудинице	1943.
728.	Јаредић С. Обрад	Рудинице	1924.	Рудинице	1943.
729.	Јаредић С. Миленка	Рудинице	1928.	Рудинице	1943.
730.	Јаредић С. Станица	Рудинице	1930.	Рудинице	1943.
731.	Јаредић С. Радоња	Рудинице	1932.	Рудинице	1943.
732.	Јаредић С. Обрен	Рудинице	1935.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
733.	Јововић Л. Милица	Црквичко Поље	1893	Поношевац - Косово	1941.
734.	Јововић Ј. Анђа	Орах	1897.	Забрђе	1943.
735.	Јововић М. Ђука	Комани	1888.	Забрђе	1943.
736.	Јововић Ђ. Обрен	Бајово Поље	1827.	Доња Брезна	1943.
737.	Јововић Л. Илија	Бајово Поље	1894.	Доња Брезна	1943.
738.	Јововић В. Данило	Бајово Поље	1922.	Доња Брезна	1943.
739.	Јововић В. Радосав	Бајово Поље	1924.	Доња Брезна	1943.
740.	Јововић Н. Ђорђије	Бајово Поље	1874.	Доња Брезна	1943.
741.	Јововић Р. Бајо	Бајово Поље	1901.	Доња Брезна	1943.
742.	Јововић Ш. Гале	Бајово Поље	1874.	Доња Брезна	1943.
743.	Јововић Ј. Митар	Бајово Поље	1872.	Доња Брезна	1943.
744.	Јововић Ј. Томо	Бајово Поље	-	Доња Брезна	1943.
745.	Јововић Н. Милосава	Бајово Поље	1924.	Бајово Поље	1943.
746.	Јововић М. Неђељко	Бајово Поље	1895.	Доња Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
747.	Јововић А. Неђељко	Бајово Поље	1891.	Доња Брезна	1943.
748.	Јововић В. Милинко	Бајово Поље	1912.	Бајово Поље	1943.
749.	Јововић Н. Јово	Бајово Поље	1930.	Бајово Поље	1943.
750.	Јововић Мирко	Бајово Поље	1908.	Бајово Поље	1943.
751.	Јововић В. Ђукна	Миљковац	1874.	Бајово Поље	1943.
752.	Јововић Ј. Вида	Крушево	1878.	Бријег	1943.
753.	Јововић В. Стоја	Рудинице	1896.	Миљквац	1943.
754.	Јовићевић П. Иконија	Рудинице	1874.	Бајово Поље	1943.
755.	Јовићевић П. Сава	Бајово Поље	1907.	Доња Брезна	1943.
756.	Јовићевић С. Јелисавка	Бајово Поље	1940.	Бајово Поље	1943.
757.	Јовићевић С. Стамена	Бајово Поље	1942.	Бајово Поље	1943.
758.	Јовићевић В. Милуша	Дубровско	1922.	Бајово Поље	1943.
759.	Јовићевић В. Милена	Бајово Поље	1939.	Бајово Поље	1943.
760.	Јовићевић В. Десанка	Бајово Поље	1941.	Бајово Поље	1943.
761.	Јокановић Г. Мара	Трса	-	Трса	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
762.	Јокановић Л. Мирко	Трса	-	Трса	1943.
763.	Јокановић М. Живко	Трса	-	Трса	1943.
764.	Јокановић М. Лале	Трса	-	Србија	1943.
765.	Јокановић Ј. Лазар	Трса	-	Трса	1943.
766.	Јоковић С. Петар	Брезна	1906.	Никишић	1942.
767.	Кандић Р. Ружа	Горанско	1902.	Кручица	1943.
768.	Кандић Н. Софија	Стабна	1925.	Кручица	1943.
769.	Кандић Н. Госпава	Стабна	1930.	Кручица	1943.
770.	Кандић Н. Миојка	Стабна	1933.	Кручица	1943.
771.	Кандић Н. Станојка	Стабна	1938.	Кручица	1943.
772.	Кандић Н. Божана	Стабна	1938.	Кручица	1943.
773.	Кандић Н. Милка	Стабна	1939.	Кручица	1943.
774.	Кандић Н. Лука	Стабна	1941.	Кручица	1943.
775.	Кандић Н. Дуња	Смријечно	1888.	Кручица	1943.
776.	Кандић Н. Милутин	Стабна	1913.	Кручица	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
777.	Кандић Н. Јелена	Стабна	1938.	Кручица	1943.
778.	Кандић М. Милосава	Седлари	1893.	Кручица	1943.
779.	Кандић М. Коса	Стабна	1931.	Кручица	1943.
780.	Кандић Т. Љубица	Стабна	1903.	Кручица	1943.
781.	Кандић Т. Милева	Стабна	1929.	Кручица	1943.
782.	Кандић Т. Љепосава	Стабна	1935.	Кручица	1943.
783.	Кандић Т. Винка	Стабна	1935.	Кручица	1943.
784.	Кандић Т. Станислава	Стабна	1938.	Кручица	1943.
785.	Кандић Т. Нешко	Стабна	1940.	Кручица	1943.
786.	Кандић Б. Брена	Вучево	1908.	Кручица	1943.
787.	Кандић Б. Јулка	Стабна	1935.	Кручица	1943.
788.	Кандић Б. Глигор	Стабна	1940.	Кручица	1943.
789.	Кандић Б. Јован	Стабна	1940.	Кручица	1943.
790.	Кандић Л. Неђељко	Стабна	1889	Милошевићи	1943.
791.	Кандић Ј. Крстиња	Милинковићи	1890.	Кручица	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
792.	Кандић Ј. Јања	Стабна	1898.	Кручица	1943.
793.	Кандић Б. Максим	Стабна	1876.	Стабна	1943.
794.	Кандић М. Митра	Борице	1885.	Кручица	1943.
795.	Кандић Ј. Богдан	Стабна	1842.	Стабна	1943.
796.	Кандић Б. Антоније	Стабна	1892.	Стабна	1943.
797.	Кандић А. Анђа	Брљено	1895.	Кручица	1943.
798.	Кандић А. Десанка	Стабна	1933.	Стабна	1943.
799.	Кандић А. Новка	Стабна	1935.	Стабна	1943.
800.	Кандић А. Радојица	Стабна	1940.	Стабна	1943.
801.	Кандић А. Грујица	Стабна	1940.	Стабна	1943.
802.	Кандић Б. Даринка	Стана	1915.	Стабна	1943.
803.	Кандић Б. Смилка	Стабна	1941.	Стабна	1943.
804.	Кандић О. Крстиња	Голија	1895.	Стабна	1943.
805.	Кандић Л. Стоја	Забрђе	1868.	Стабна	1943.
806.	Кандић Ћ. Сава	Равно	1878.	Кручица	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
807.	Карабасил Ш. Јован	Црквичко Поље	1870.	Црквичко Поље	1943.
808.	Карабасил Ш. Радосав	Црквичко Поље	1875.	Црквичко Поље	1943.
809.	Карабасил Ј. Неђељко	Црквичко Поље	1898.	Црквичко Поље	1943.
810.	Карабасил М. Милева	Црквичко Поље	1895.	Црквичко Поље	1943.
811.	Карабасил М. Ружа	Црквичко Поље	1893.	Црквичко Поље	1943.
812.	Карабасил П. Микосава	Црквичко Поље	1926.	Црквичко Поље	1943.
813.	Кецојевић П. Ђеросим	Борице	1885.	Теоч до	1943.
814.	Кецојевић Н. Благоје	Борице	1900.	Никшић	1943.
815.	Кнежевић В. Радивоје	Кнежевићи	1918.	Кнежевићи	1943.
816.	Кнежевић М. Миливоје	Кнежевићи	1916.	Кнежевићи	1943.
817.	Кнежевић Ј. Грујица	Кнежевићи	1918.	Кнежевићи	1943.
818.	Кнежевић В. Неђељко	Кнежевићи	1898.	Кнежевићи	1943.
819.	Кнежевић В. Миле	Кнежевићи	1890.	Кнежевићи	1943.
820.	Кнежевић М. Петар	Кнежевићи	1922.	Кнежевићи	1943.
821.	Кнежевић Ј. Вукадин	Кнежевићи	1922.	Кнежевићи	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
822.	Кнежевић М. Петар	Кнежевићи	1928.	Црквичко Поље	1943.
823.	Кнежевић К. Јанко	Кнежевићи	1905.	Земун	1943.
824.	Костић В. Радивоје	Жеично	1920.	Јеринићи	1943.
825.	Кикановић Неђељко	Бријег	1890.	Бријег	1943.
826.	Кикановић Н. Данило	Бријег		Бријег	1943.
827.	Копривица М. Василија	Теша	1905.	Сушица	1943.
828.	Крунић Л. Ристо	Бријег	1896.	Бријег	1943.
829.	Крунић Л. Неђељко	Бријег	1890.	Бријег	1943.
830.	Крунић О. Момчило	Унач	1932.	Црквичко Поље	1943.
831.	Крунић С. Радован	Унач	1886.	Унач	1943.
832.	Крунић Н. Никола	Унач	1901.	Унач	1943.
833.	Крунић Б. Јована - Јоша	Унач	1901.	Унач	1943.
834.	Крунић М. Алекса	Унач	1878.	Унач	1943.
835.	Кулић М. Мијушко	Кулићи		Тршанско Поље	1943.
836.	Лечић Лазар	Борковићи	1870.	Николин до	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
837.	Ликић Т. Мирко	Бријег	1895.	Бријег	1943.
838.	Ликић М. Милија	Бријег	1906.	Бријег	1943.
839.	Ликић П. Станица	Дубљевићи	1902.	Бријег	1943.
840.	Ликић Цвијета	-	-	Црквичко Поље	1943.
841.	Лојовић Милица рођ. Априцовић са два сина	Миљковац	-	Миљковац	1943.
842.	Лубурић П. Новка	Мораково	1885.	Гојковића До	1943.
843.	Лубурић К. Сара	Плужине	1911.	Гојковића До	1943.
844.	Лубурић Н. Момир	Плужине	1937.	Гојковића До	1943.
845.	Лубурић Н. Даница	Плужине	1939.	Гојковића До	1943.
846.	Лубурић Н. Милош	Плужине	1941.	Гојковића До	1943.
847.	Лубурић Ј. Милева	Плужине	1910.	Гојковића До	1943.
848.	Лубурић М. Љубица	Плужине	1927.	Гојковића До	1943.
849.	Лубурић М. Видосава	Плужине	1930.	Гојковића До	1943.
850.	Лубурић М. Данило	Плужине	1932.	Гојковића До	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
851.	Лубурић М. Јован	Плужине	1934.	Гојковића До	1943.
852.	Лубурић М. Матије	Плужине	1936.	Гојковића До	1943.
853.	Лубурић М. Обрад	Плужине	1938.	Гојковића До	1943.
854.	Лубурић М. Радмило	Плужине	1940.	Гојковића До	1943.
855.	Лучић М. Вучић	Горанско	1856.	Горанско	1943.
856.	Лучић М. Митра	Сомбор	1900.	Горанско	1943.
857.	Лучић В. Ђурко	Горанско	1888.	Поношевац	1941.
858.	Лучић П. Андрија	Горанско	1870.	Селјани	1943.
859.	Лучић П. Ђоко	Горанско	1874.	Селјани	1943.
860.	Љешевић Т. Милосава	Брљево	1900.	Брљево	1943.
861.	Љешевић И. Тимотије	Брљево	1876.	Мратиње	1943.
862.	Љешевић М. Аћим	Брљево	1903.	Брљево	1943.
863.	Љешевић М. Марица	Брљево	1942.	Брљево	1943.
864.	Мазих Т. Урош	Недајно	1912.	Сушица	1943.
865.	Мазих Ш. Јована	Недајно	1890.	Сушица	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
866.	Мазих М. Петар	Недајно	1890.	Сушица	1943.
867.	Маловић Ј. Сава	Плужине	1917.	Плужине	1943.
868.	Маловић Ј. Никола	Плужине	1920.	Плужине	1943.
869.	Маловић Ђ. Аница	Плужине	1938.	Гојковића До	1943.
870.	Мацар С. Вучко	Плужине	1882.	Плужине	1943.
871.	Мацар В. Радоје	Плужине	1927.	Плужине	1943.
872.	Мацар М. Ђурђија	Плужине	1870.	Плужине	1943.
873.	Мацар М. Симана	Плужине	1870.	Плужине	1943.
874.	Миличић П. Марица	Петњица	1878.	Унач	1943.
875.	Миличић М. Мијајло	Унач	1887.	Унач	1943.
876.	Миличић М. Остоја	Унач	1900.	Цетиње	1943.
877.	Миличић Ж. Сенка	Унач	1942.	Унач	1943.
878.	Миличић Ж. Ружица	Унач	-	Унач	1943.
879.	Мирковић Ј. Митра	Црквичко Поље	1883.	Унач	1943.
880.	Мирковић М. Станојка	Унач	1897.	Унач	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
881.	Митрић И. Видоје - Тошо	Црквичко Поље	1905.	Бабићи	1943.
882.	Митрић Н. Милош	Мратиње	1889.	Мратиње	1943.
883.	Митрић Н. Петар	Мратиње	1885.	Барни До	1943.
884.	Митрић Т. Тимоције	Мратиње	1905.	Даниловград	1941.
885.	Митрић В. Неђељко	Мратиње	1900.	Мратиње	1943.
886.	Митрић Д. Максим	Мратиње	1869.	Прокупље	1942.
887.	Мићановић М. Његосава	Горанско	1924.	Горанско	1943.
888.	Мићановић И. Милинко	Борице	1883.	Борице	1943.
889.	(Мијатовић) Иларион, игуман манастира Пиве	Црквичко Поље	1933	Црквичко Поље	1943.
890.	Мостић Б.Перо	Црквичко Поље	1933	Црквичко Поље	1943.
891.	Мумин В. Пава	Црна Гора	1890.	Црна Гора	1943.
892.	Мумин Г. Милица	Црна Гора	1900.	Црна Гора	1943.
893.	Мумин В. Миро	Крушево	1913.	Вучево	1943.
894.	Мумин М. Ново	Вучево	1939.	Вучево	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
895.	Мумин М. Роса	Вучево	1941.	Вучево	1943.
896.	Мумин Ј. Гојко	Вучево	1936.	Вучево	1943.
897.	Мумин Ј. Раденко	Вучево	1938.	Вучево	1943.
898.	Мумин В. Милева	Вучево	1938.	Вучево	1943.
899.	Недић Ј. Антоније	Борковићи	1873.	Борковићи	1943.
900.	Недић А. Новица	Борковићи	1900.	Рудинице	1943.
901.	Недић Н. Пејка	Мратиње	1909.	Борковићи	1943.
902.	Недић М. Душан	Брезна	1900.	Брезна	1943.
903.	Недић М. Марко	Брезна	1910.	Брезна	1943.
904.	Никовић Р. Вишња	Никовићи	1843	Никовићи	1943.
905.	Никовић Ј. Панто	Никовићи	1878.	Никовићи	1943.
906.	Николић Н. Обрад	Рудинице	1853.	Рудинице	1943.
907.	Николић О. Неђељко	Рудинице	1888.	Рудинице	1943.
908.	Николић Н. Милица	Рудинице	1898.	Рудинице	1943.
909.	Николић Н. Даринка	Рудинице	1921.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
910.	Николић Н. Благо	Рудинице	1926.	Рудинице	1943.
911.	Николић Н. Радивоје	Рудинице	1928.	Рудинице	1943.
912.	Николић Н. Даница	Рудинице	1936.	Рудинице	1943.
913.	Николић Б. Милета	Рудинице	1895.	Рудинице	1943.
914.	Николић М. Ристо	Рудинице	1925.	Рудинице	1943.
915.	Николић М. Ружа	Мратиње	1900.	Рудинице	1943.
916.	Николић Р. Загорка	Забрђе	1926.	Рудинице	1943.
917.	Николић Н. Маго	Рудинице	1863.	Дола	1943.
918.	Николић М. Јована	Мратиње	1903.	Дола	1943.
919.	Николић М. Добривоје	Рудинице	1935.	Дола	1943.
920.	Николић М. Мирое	Рудинице	1939.	Дола	1943.
921.	Николић Р. Анета	Борковићи	1918.	Дола	1943.
922.	Николић Р. Видна	Рудинице	1939.	Дола	1943.
923.	Николић Р. Јелица	Рудинице	1940.	Дола	1943.
924.	Николић Г. Бошко	Рудинице	1868.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
925.	Николић Б. Ђорђе	Рудинице	1898.	Рудинице	1943.
926.	Николић Ђ. Круна	Рудинице	1913.	Рудинице	1943.
927.	Николић Ђ. Гајо	Рудинице	1934.	Рудинице	1943.
928.	Николић Ђ. Бранко	Рудинице	1936.	Рудинице	1943.
929.	Николић Ђ. Милијана	Рудинице	1942.	Рудинице	1943.
930.	Николић М. Јелица	Рудинице	1903.	Рудинице	1943.
931.	Николић М. Грана	Рудинице	1926.	Рудинице	1943.
932.	Николић М. Петрашин	Рудинице	1928.	Рудинице	1943.
933.	Николић М. Марија	Рудинице	1937.	Рудинице	1943.
934.	Николић М. Јелена	Рудинице	1939.	Рудинице	1943.
935.	Николић М. Момо	Рудинице	1942.	Рудинице	1943.
936.	Николић Р. Ружа	Рудинице	1942.	Рудинице	1943.
937.	Николић Р. Златана	Рудинице	1938.	Рудинице	1943.
938.	Николић Р. Милка	Рудинице	1940.	Рудинице	1943.
939.	Ниношевић Ф. Милица	Брљено	1885.	Гојковића До	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
940.	Ниношевић Ј. Сара	Плужине	1906.	Гојковића До	1943.
941.	Ниношевић Т. Милева	Плужине	1937.	Гојковића До	1943.
942.	Ниношевић Т. Олга	Плужине	1938.	Гојковића До	1943.
943.	Ниношевић Т. Ратко	Плужине	1939.	Гојковића До	1943.
944.	Ниношевић Т. Светозар	Плужине	1940.	Гојковића До	1943.
945.	Нишић Ј. Урош	Цркв. Поље	1884.	Цркв. Поље	1943.
946.	Огњеновић Обрад	Мратиње	1864.	Мратиње	1943.
947.	Огњеновић О. Синђа	Милошевићи	1865.	Мратиње	1943.
948.	Огњеновић Ј. Стојан	Барни До	1862.	Барни До	1943.
949.	Огњеновић М. Анђа	Барни До	1850.	Барни До	1943.
950.	Огњеновић М. Божо	Бојати	1881.	Бојати	1943.
951.	Огњеновић П. Огњен	Бојати	1870.	Бојати	1943.
952.	Огњеновић М. Новица	Мратиње	1895.	Вучево	1943.
953.	Огњеновић М. Ана	Мратиње	1908.	Вучево	1943.
954.	Огњеновић Н. Гаврило	Мратиње	1920.	Вучево	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
955.	Огњеновић Н. Јефто	Мратиње	1928.	Вучево	1943.
956.	Огњеновић Н. Неђо	Мратиње	1930.	Вучево	1943.
957.	Огњеновић Н. Мирко	Мратиње	1934.	Вучево	1943.
958.	Огњеновић Н. Миладин	У збјегу у планини Вучево	1943.	Вучево	1943.
959.	Огњеновић Н. Вукосава	Мратиње	1932.	Вучево	1943.
960.	Огњеновић М. Петар	Мратиње	1925.	Вучево	1943.
961.	Огњеновић Р. Вукосава	Мјешаја	1925.	Вучево	1943.
962.	Осмајић Л. Обрад	Милошевићи	1874.	Брљево	1943.
963.	Осмајић Л. Јефто	Милошевићи	1887.	Брљево	1943.
964.	Осмајић Ј. Милош	Милошевићи	1890.	Брљево	1943.
965.	Осмајић Н. Шћепан	Милошевићи	1880.	Брљево	1943.
966.	Осмајић Ш. Јела	Милошевићи	1888.	Брљево	1943.
967.	Пантовић О. Миро	Безује	1914.	Црвене плоче	1943.
968.	Пантовић Н. Ћетко	Безује	1928.	Црвене плоче	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
969.	Пантовић Никола	Безује	-	Брезна	1944.
970.	Пантовић Н. Рашо	Безује	-	Брезна	1944.
971.	Пантовић Н. Ђурђа	Безује	-	Безује	1944.
972.	Пантовић Н. Златана	Безује	-	Безује	1944.
973.	Пејовић М. Пејо	Миљковац	1893.	Дола	1943.
974.	Пејовић П. Љубица	Миљковац	1932.	Дола	1943.
975.	Пејовић П. Војислав	Миљковац	1932.	Дола	1943.
976.	Пејовић П. Светозар	Миљковац	1934.	Дола	1943.
977.	Пејовић П. Милица	Миљковац	1939.	Дола	1943.
978.	Пејовић Ђ. Ђурко	Миљковац	1905.	Миљковац	1943.
979.	Пејовић Л. Радован	Миљковац	1890.	Миљковац	1943.
980.	Пејовић М. Васа	Забрђе	1895.	Миљковац	1943.
981.	Пејовић А. Милутин	Миљковац	1893.	Дола	1943.
982.	Пејовић М. Новка	Дубљевићи	1891.	Миљковац	1943.
983.	Пејовић М. Обрен	Миљковац	1900.	Миљковац	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
984.	Пејовић Б. Јела	Миљковац	1887.	Дола	1943.
985.	Пејовић С. Тимотије	Миљковац	1903.	Дола	1943.
986.	Пејовић Т. Станица	Трса	1908.	Дола	1943.
987.	Пејовић Т. Драго	Миљковац	1930.	Дола	1943.
988.	Пејовић Т. Владимир	Миљковац	1932.	Дола	1943.
989.	Пејовић Т. Олга	Миљковац	1933.	Дола	1943.
990.	Пејовић Т. Милица	Миљковац	1934.	Дола	1943.
991.	Пејовић Т. Ковиљка	Миљковац	1934.	Дола	1943.
992.	Пејовић Т. Маргета	Миљковац	1938.	Дола	1943.
993.	Пејовић Р. Љубица	Црквичко Поље	1913.	Миљковац	1943.
994.	Пејовић М. Јанко	Миљковац	1875.	Дола	1943.
995.	Пејовић М. Кага	Миљковац	1933.	Миљковац	1943.
996.	Пјешчић В. Тришо	Равно	1880.	Равно	1943.
997.	Пјешчић С. Лазар	Равно	1924.	Равно	1943.
998.	Пјешчић М. Љубо	Равно	1922.	Равно	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
999.	Пјешчић В. Благоје	Равно	1894.	Равно	1943.
1000.	Пјешчић О. Божо	Равно	1920.	Равно	1943.
1001.	Пјешчић Т. Тонка	Барни До	1884.	Равно	1943.
1002.	Пјешчић М. Владимир	Равно	1926.	Равно	1943.
1003.	Пјешчић В. Симо	Равно	1895.	Брљево	1943.
1004.	Пјешчић В. Сава	Равно	1900.	Брљево	1943.
1005.	Пјешчић С. Петар	Равно	1885.	Брљево	1943.
1006.	Пјешчић З. Матија	Равно	1900.	Брљево	1943.
1007.	Пјешчић С. Ђурђа	Безује	1900.	Брљево	1943.
1008.	Пјешчић Б. Анђа	Криводо	1900.	Брљево	1943.
1009.	Пјешчић Б. Митра	Криводо	1900.	Брљево	1943.
1010.	Пјешчић К. Бојана	Борквићи	1903.	Брљево	1943.
1011.	Пјешчић М. Станојка	Безује	1907.	Брљево	1943.
1012.	Пјешчић К. Милинко	Криводо	1929.	Брљево	1943.
1013.	Пјешчић М. Миломир	Криводо	1934.	Брљево	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1014.	Пјешчић К. Босиљка	Криводо	1937.	Брљево	1943.
1015.	Пјешчић М. Василија	Криводо	1940.	Брљево	1943.
1016.	Пјешчић М. Милица	Криводо	1940.	Брљево	1943.
1017.	Пјешчић В. Марко	Равно	1884.	Будањ	1943.
1018.	Пјешчић В. Јегда	Липник	1879.	Стабна	1943.
1019.	Пјешчић В. Ђука	Криводо	1923.	Автовац	1943.
1020.	Пјешчић Ј. Лазар	Равно	1900.	Билећа	1943.
1021.	Полексић М. Ратко	Дубљевићи	1940.	Дубљевићи	1943.
1022.	Полексић М. Вида	Дубљевићи	1942.	Дубљевићи	1943.
1023.	Поповић Р. Митар	Црквичко Поље	1870.	Црквичко Поље	1943.
1024.	Поповић С. Вукашин	Црквичко Поље	1873.	Црквичко Поље	1943.
1025.	Поповић С. Матије	Црквичко Поље		Логор у Косовској Митровици	1943.
1026.	Поповић Ј. Драгиња	Црквичко Поље	1935.	Кручица	1943.
1027.	Поповић З. Јово	Рудинице	1900.	Рудинице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1028.	Поповић Ј. Тана	Јасеново Поље	1901.	Рудинице	1943.
1029.	Поповић Ј. Јованка	Рудинице	1925.	Рудинице	1943.
1030.	Поповић Ј. Радомир	Рудинице	1930.	Рудинице	1943.
1031.	Поповић Ј. Благота	Рудинице	1935.	Рудинице	1943.
1032.	Поповић Ј. Зарија	Рудинице	1935.	Рудинице	1943.
1033.	Поповић Ј. Стојанка	Рудинице	1938.	Рудинице	1943.
1034.	Продан Н. Јања	Пољана	1916.	Стабна	1943.
1035.	Продан Н. Томаш	Стабна	1937.	Стабна	1943.
1036.	Продан Н. Веселин	Стабна	1939.	Стабна	1943.
1037.	Продан Н. Радојица	Стабна	1940.	Стабна	1943.
1038.	Продан П. Ана	Стабна	1903.	Стабна	1943.
1039.	Продан П. Даринка	Стабна	1937.	Стабна	1943.
1040.	Продан П. Митра	Стабна	1937.	Кручица	1943.
1041.	Продан П. Илија	Стабна	1939.	Стабна	1943.
1042.	Продан П. Даница	Стабна	1941.	Стабна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1043.	Продан П. Марко	Стабна	1888.	Стабна	1943.
1044.	Продан М. Вукосава	Смријечно	1901.	Стабна	1943.
1045.	Продан М. Милка	Стабна	1938.	Стабна	1943.
1046.	Продан М. Милева	Стабна	1940.	Стабна	1943.
1047.	Радић К. Рада	Мратиње	1935.	Буковац	1943.
1048.	Радић К. Раде	Мратиње	1935.	Мратиње	1943.
1049.	Радовић В. Југ	Мратиње	1930.	Мратиње	1943.
1050.	Радовић О. Лазар	Мратиње	1883.	Мратиње	1943.
1051.	Радовић Ж. Видоје	Мратиње	1884.	Мратиње	1943.
1052.	Радовић И. Василије	Мратиње	1933.	Мратиње	1943.
1053.	Радовић Т. Лука	Црквичко Поље	1900.	Црквичко Поље	1943.
1054.	Радовић В. Благо	Црквичко Поље	1922.	Црквичко Поље	1943.
1055.	Радовић Вук	Црквичко Поље		Црквичко Поље	1943.
1056.	Радовић Ј. Јово	Борковићи	1874.	Крушево	1943.
1057.	Радовић Ј. Благо	Борковићи	1935.	Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1058.	Радовић Л. Томо	Борковићи	1912.	Борковићи	1943.
1059.	Радовић Благота	Борковићи	1930.	Борковићи	1943.
1060.	Радојичић М. Митар	Стабна	1898.	Мало језеро	1943.
1061.	Радојичић М. Драгица	Стабна	1935.	Мало језеро	1943.
1062.	Радојичић М. Зорка	Стабна	1939.	Мало језеро	1943.
1063.	Радојичић Г. Видосава	Стабна	1899.	Кручица	1943.
1064.	Радојичић Г. Софија	Стабна	1940.	Кручица	1943.
1065.	Радојичић Вишња	Јасен	1878.	Јасен	1943.
1066.	Радојичић К. Павле	Стабна	1888.	Седлари	1943.
1067.	Радојичић П. Сава	Стабна	1898.	Кручица	1943.
1068.	Радојичић П. Бојана	Стабна	1935.	Кручица	1943.
1069.	Радојичић П. Грујица	Стабна	1938.	Кручица	1943.
1070.	Радојичић П. Босиљка	Стабна	1940.	Кручица	1943.
1071.	Радојевић Р. Ђорђе	Брезна	1881.	Брезна	1943.
1072.	Радојевић Р. Благоје	Брезна	1887.	Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1073.	Радоевић М. Милосав	Брезна	1924.	Брезна	1943.
1074.	Радоевић С. Радочица	Брезна	1886.	Брезна	1943.
1075.	Радоевић С. Максим	Брезна	1879.	Брезна	1943.
1076.	Радоевић С. Ђуро	Брезна	1883.	Брезна	1943.
1077.	Радоевић Ђ. Савета	Брезна	1890.	Брезна	1943.
1078.	Радоевић Ђ. Даринка	Брезна	1920.	Брезна	1943.
1079.	Радоевић Ђ. Стамена	Брезна	1922.	Брезна	1943.
1080.	Радоевић Ђ. Јованка	Брезна	1927.	Брезна	1943.
1081.	Радоевић М. Неђељко	Брезна	1893.	Брезна	1943.
1082.	Радоевић Н. Стануша	Брезна	1898.	Брезна	1943.
1083.	Радоевић Н. Љубомир	Брезна	1924.	Брезна	1943.
1084.	Радоевић С. Митар	Брезна	1881.	Брезна	1943.
1085.	Радоевић М. Радосав	Брезна	1906.	Брезна	1943.
1086.	Радоевић М. Спасенија	Брезна	1925.	Брезна	1943.
1087.	Радоевић Р. Зорка	Дужи	1918.	Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1088.	Радоевић Н. Станко	Брезна	1870.	Брезна	1943.
1089.	Радоевић Р. Чедомир	Брезна	1936.	Мојковац	1945.
1090.	Ребић С. Никола	Милошевићи	1924.	Милошевићи	1943.
1091.	Раичевић Б. Рајко	Бабићи	1905.	Бабићи	1943.
1092.	Ружић Л. Стеван	Милошевићи	1870.	Брљево	1943.
1093.	Ружић Н. Милева	Милошевићи	1927.	Брљево	1943.
1094.	Ружић С. Лазар	Милошевићи	1878.	Брљево	1943.
1095.	Ружић Л. Васа	Милошевићи	1893.	Брљево	1943.
1096.	Ружић Л. Милорад	Милошевићи	-	Брљево	1943.
1097.	Ружић Л. Миљка	Милошевићи	1928.	Брљево	1943.
1098.	Секуловић Ж. Божо	Сељани	1850.	Сељани	1943.
1099.	Секуловић Б. Ђурђа	Безује	1875.	Сељани	1943.
1100.	Секуловић С. Шпиро	Сељани	1889.	Водице	1943.
1101.	Секуловић И. Симана	Сељани	1879.	Водице	1943.
1102.	Секуловић М. Радојица	Сељани	1926.	Водице	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1103.	Секуловић Ђорђе	Селани	1873.	Водице	1943.
1104.	Секуловић Илинка	Селани	1922.	Водице	1943.
1105.	Симуновић Л. Ђуро	Стубица	1890	Стубица	1943.
1106.	Сочица Л. Ристо - Мујо	Горанско	1877.	Никшић	11. 11. 1941.
1107.	Сочица Н. Јоко	Плужине	1883.	Милошевићи	1943.
1108.	Сочица Г. Марица	Безује	1888.	Милошевићи	1943.
1109.	Сочица Ј. Иво	Плужине	1908.	Брљево	1943.
1110.	Сочица С. Вукосава	Горње Поље	1912.	Брљево	1943.
1111.	Сочица И. Марија	Милошевићи	1934.	Брљево	1943.
1112.	Сочица И. Ратко	Милошевићи	1936.	Брљево	1943.
1113.	Сочица И. Раде	Милошевићи	1938.	Брљево	1943.
1114.	Сочица И. Јоко	Милошевићи	1940.	Брљево	1943.
1115.	Сочица Т. Цвијета	Миољаче	1914.	Гојковића До	1943.
1116.	Сочица Р. Анђа	Плужине	1935.	Гојковића До	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1117.	Сочица Р. Босиљка	Плужине	1937.	Гојковића До	1943.
1118.	Сочица Р. Радојка	Плужине	1938.	Гојковића До	1943.
1119.	Сочица Р. Стеван	Плужине	1940.	Гојковића До	1943.
1120.	Сочица С. Томана	Пишче	1890.	Гојковића До	1943.
1121.	Сукновић В. Данило	Јасен	1932.	Јасен	1943.
1122.	Сукновић В. Коса	Јасен	1935.	Јасен	1943.
1123.	Сукновић В. Милева	Јасен	1938.	Јасен	1943.
1124.	Сукновић В. Миољка	-	1903.	Кручица	1943.
1125.	Сукновић В. Милка	Јасен	1930.	Кручица	1943.
1126.	Сукновић Б. Тоша	Јасен	1893.	Јасен	1943.
1127.	Сукновић Б. Луција	-	1883.	Јасен	1943.
1128.	Сукновић Б. Гојко	Јасен	1903.	Јасен	1943.
1129.	Сукновић Г. Милица	Јасен	1898.	Јасен	1943.
1130.	Сукновић Г. Милева	Јасен	1929.	Стабна	1943.
1131.	Сукновић Г. Милка	Јасен	1930.	Стабна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1132.	Сукновић Г. Луција	Јасен	1933.	Стабна	1943.
1133.	Сукновић Г. Бранко	Јасен	1935.	Стабна	1943.
1134.	Сукновић П. Божана	Ковачи	1897.	Стабна	1943.
1135.	Сукновић Р. Милијана	Барни До	1920.	Стабна	1943.
1136.	Сукновић Р. Миливоје	Јасен	1938.	Стабна	1943.
1137.	Сукновић Р. Миленко	Јасен	1940.	Стабна	1943.
1138.	Сукновић М. Јована	Јасен	1895.	Јасен	1943.
1139.	Сукновић Н. Игњат	Јасен	1888.	Јасен	1943.
1140.	Сукновић Ш. Срдан	Јасен	1898.	Јасен	1943.
1141.	Сукновић С. Живана	-	1903.	Јасен	1943.
1142.	Сукновић С. Винка	Јасен	1930.	Јасен	1943.
1143.	Сукновић С. Даница	Јасен	1933.	Јасен	1943.
1144.	Сукновић С. Тришко	Јасен	1935.	Јасен	1943.
1145.	Сукновић С. Вељко	Јасен	1938.	Јасен	1943.
1146.	Сукновић Ш. Богдан	Јасен	1898.	Јасен	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1147.	Сукновић Б. Стана	Јасен	1898.	Јасен	1943.
1148.	Сукновић Б. Сава	Јасен	1930.	Јасен	1943.
1149.	Сукновић Б. Јован	Јасен	1932.	Јасен	1943.
1150.	Тодић Т. Обрен	Смријечно	1879.	Илиџа	1942.
1151.	Тодић О. Даница	Липник	-	Илиџа	1942.
1152.	Тодић М. Радосав	Смријечно	1909.	Пресјека	1943.
1153.	Тодић М. Светозар-Мањо	Смријечно	1922.	Смријечно	1943.
1154.	Тодић П. Петар	Смријечно	1895.	Ниш	1944.
1155.	Тодић М. Петар	Смријечно	1906.	Хрватска	1944.
1156.	Тодић М. Стоја	Брезна	1865.	Брезна	1943.
1157.	Тодић Т. Ђорика	Вилуси	1868.	Дуга	1943.
1158.	Тодић С. Станко	Горње Поље	1918.	Никишић	1943.
1159.	Тодић С. Алекса	Горње Поље	1920.	Никишић	1943.
1160.	Тијанић М. Мара	Дондићи	1898.	Стабна	1943.
1161.	Тијанић М. Зорка	Стабна	1937.	Стабна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1162.	Тијанић М. Росанда	Стабна	1938.	Стабна	1943.
1163.	Тијанић Ј. Винка	Стабна	1935.	Стабна	1943.
1164.	Тијанић Ј. Милун	Стабна	1940.	Стабна	1943.
1165.	Тијанић М. Мигра	Стабна	1908.	Кручица	1943.
1166.	Тијанић М. Наталија	Стабна	1937.	Кручица	1943.
1167.	Тијанић М. Његосава	Стабна	1939.	Кручица	1943.
1168.	Тијанић М. Стануша	Стабна	1873.	Стабна	1943.
1169.	Тијанић Ђ. Мара	Бањани	1843.	Стабна	1943.
1170.	Тијанић Д. Јулка	Стабна	1933.	Стабна	1943.
1171.	Тијанић Д. Душанка	Стабна	1935.	Стабна	1943.
1172.	Тијанић Д. Благота	Стабна	1937.	Стабна	1943.
1173.	Тијанић Д. Винка	Стабна	1939.	Стабна	1943.
1174.	Тијанић С. Станка	Стабна	1903.	Кручица	1943.
1175.	Тијанић Н. Петруша	Стабна	1895.	Стабна	1943.
1176.	Тијанић М. Радомир	Стабна	1936.	Стабна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1177.	Тијанић М. Сока	Стабна	1933.	Кручица	1943.
1178.	Тијанић С. Вишња	Стабна	1892.	Кручица	1943.
1179.	Тијанић Т. Милосава	Орах	1910.	Стабна	1943.
1180.	Тијанић Т. Шћепанија	Ковачи	1925.	Кручица	1943.
1181.	Тијанић Т. Вукосава	Ковачи	1932.	Стабна	1943.
1182.	Тијанић Т. Витомир	Ковачи	1935.	Кручица	1943.
1183.	Тијанић Т. Јела	Ковачи	1940.	Стабна	1943.
1184.	Тодоровић Н. Софија	Равно	1916.	Брезна	1943.
1185.	Тодоровић М. Митар	Брезна	1940.	Брезна	1943.
1186.	Тодоровић М. Добрана	Брезна	1938.	Брезна	1943.
1187.	Тодоровић Стана	Брезна	1941.	Брезна	1943.
1188.	Тодоровић В. Ђурко	Брезна	1868.	Брезна	1943.
1189.	Тодоровић М. Милица	Јасеново Поље	1901.	Брезна	1943.
1190.	Тодоровић М. Лука	Брезна	1941.	Брезна	1943.
1191.	Тодоровић С. Савета	Брезна	1936.	Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1192.	Тодоровић С. Роса	Брезна	1938.	Брезна	1943.
1193.	Тодоровић С. Ново	Брезна	1939.	Брезна	1943.
1194.	Тодоровић С. Милева	-	1900.	Брезна	1943.
1195.	Тодоровић Р. Кага	-		Брезна	1943.
1196.	Тодоровић В. Глигор	Брезна	1878.	Брезна	1943.
1197.	Тодоровић Г. Љубица	Забрђе	1882.	Брезна	1943.
1198.	Тодоровић Г. Обрен	Брезна	1912.	Брезна	1943.
1199.	Тодоровић Бошко	Брезна	-	Брезна	1943.
1200.	Тодоровић Г. Радоје	Брезна	1914.	Брезна	1943.
1201.	Тодоровић Г. Јаглика	Брезна	1922.	Брезна	1943.
1202.	Тодоровић Г. Босиљка	Брезна	1925.	Брезна	1943.
1203.	Тодоровић Д. Гаврило	Брезна	1870.	Брезна	1943.
1204.	Тодоровић Г. Илинка	Голија	1878.	Брезна	1943.
1205.	Тодоровић Ј. Босиљка	Буковац	1878.	Буковац	1943.
1206.	Тодоровић М. Софија	-	1912.	Брезна	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1207.	Тодоровић М. Митар	Брезна	1940.	Брезна	1943.
1208.	Тодоровић М. Стана	Брезна	1941.	Брезна	1943.
1209.	Тончић Н. Зеко	Црна Гора	1922.	Црна Гора	1943.
1210.	Трипковић И. Ђеросим	Пишче	1882.	Пишче	1943.
1211.	Трипковић П. Крстиња	Комарница	1891.	Пишче	1943.
1212.	Туфегџић Г. Љубица	Стабна	1903.	Кручица	1943.
1213.	Туфегџић Г. Живко	Стабна	1930.	Кручица	1943.
1214.	Туфегџић Г. Милосава	Стабна	1931.	Кручица	1943.
1215.	Туфегџић Г. Томана	Стабна	1933.	Кручица	1943.
1216.	Туфегџић Г. Михаило	Стабна	1935.	Кручица	1943.
1217.	Туфегџић Ж. Василије	Стабна	-	Кручица	1943.
1218.	Туфегџић М. Вила	Миљковац	1898.	Кручица	1943.
1219.	Туфегџић Т. Мићан	Стабна	1864.	Кручица	1943.
1220.	Туфегџић М. Госпава	Зуква	1898.	Кручица	1943.
1221.	Туфегџић П. Крстиња	Казанци	1919.	Кручица	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1222.	Туфегџић Р. Милева	Стабна	1910.	Кручица	1943.
1223.	Туфегџић Р. Роса	Стабна	1934.	Кручица	1943.
1224.	Туфегџић Р. Стеван	Стабна	1937.	Кручица	1943.
1225.	Туфегџић Р. Равијојла	Стабна	1939.	Кручица	1943.
1226.	Туфегџић Р. Коса	Стабна	1941.	Кручица	1943.
1227.	Туфегџић Т. Сава	Стабна	1908.	Кручица	1943.
1228.	Туфегџић Т. Милијана	Стабна	1929.	Кручица	1943.
1229.	Туфегџић Т. Милева	Стабна	1931.	Кручица	1943.
1230.	Туфегџић Т. Божидар	Стабна	1933.	Кручица	1943.
1231.	Туфегџић Т. Винка	Стабна	1935.	Кручица	1943.
1232.	Туфегџић Т. Ковиљка	Стабна	1937.	Кручица	1943.
1233.	Туфегџић П. Брена	Пишче	1918.	Кручица	1943.
1234.	Туфегџић П. Млађен	Стабна	1937.	Кручица	1943.
1235.	Туфегџић П. Миливоје	Стабна	1942.	Кручица	1943.
1236.	Ћаласан И. Славко	Вучево	1935.	Вучево	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1237.	Ћаласан И. Бранко	Вучево	1937.	Вучево	1943.
1238.	Ћаласан П. Тома	Мратиње	1895.	Вучево	1943.
1239.	Ћаласан М. Миле	Мратиње	1895.	Мратиње	1943.
1240.	Ћаласан Ј. Владо	Мратиње	1923.	Мратиње	1943.
1241.	Ћаласан Ј. Јагош	Мратиње	1930.	Мратиње	1943.
1242.	Ћаласан В. Радивоје	Мратиње	1926.	Мратиње	1943.
1243.	Ћаласан Б. Крсто	Мратиње	1909.	Мратиње	1943.
1244.	Ћаласан С. Никла	Мратиње	1904.	Мратиње	1943.
1245.	Ћаласан Ј. Шћепан	Барни До	1865.	Мратиње	1943.
1246.	Ћаласан К. Тодор	Брљево	1875.	Брљево	1943.
1247.	Ћаласан Т. Милица	Брљево	1889.	Брљево	1943.
1248.	Ћаласан С. Благоје	Брљево	1886.	Брљево	1943.
1249.	Ћаласан М. Малиша	Брљево	1880.	Брљево	1943.
1250.	Ћаласан М. Коста	Брљево	1898.	Брљево	1943.
1251.	Ђоровић Т. Митар	Равно	1883.	Равно	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1252.	Ђоровић Т. Вукашин	Равно	1931.	Равно	1943.
1253.	Ђоровић Петар	Равно	-	Равно	1943.
1254.	Ђурчић П. Божо	Жеично	1878.	Јеринићи	1943.
1255.	Ђурчић М. Миладин - Бего	Жеично	1900.	Јеринићи	1943.
1256.	Ушћумлић Н. Тодор	Бријег	1870.	Бријег	1943.
1257.	Ушћумлић Н. Никола	Бријег	1875.	Бријег	1943.
1258.	Ушћумлић Н. Јоко	Унач	-	Бријег	1943.
1259.	Џицмил Л. Димитрије	Столац	1888.	Крстац	1943.
1260.	Џицмил П. Остоја	Бојати	1890.	Бојати	1943.
1261.	Џицмил О. Петар	Бојати	1910.	Бојати	1943.
1262.	Џицмил П. Милосав	Бојати	1937.	Бојати	1943.
1263.	Џицмил П. Мира	Цетинье	-	Косово	1941.
1264.	Џицмил П. Томана	Рудинице	1875.	Бријег	1943.
1265.	Џицмил М. Петар	Пишче	1942.	Планиница	1943.
1266.	Џицмил Р. Стојан	Црквичко Поље	-	Црквичко Поље	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1267.	Цицмил С. Петар	Црквичко Поље	-	Црквичко Поље	1943.
1268.	Цицмил Милосав	Црквичко Поље	-	Црквичко Поље	1943.
1269.	Чавић С. Василије	Пишче	1875.	Бојати	1943.
1270.	Шарац О. Јована	-	1915.	Недајно	1943.
1271.	Шарац П. Сава	Недајно	1900.	Сушица	1943.
1272.	Шаровић Б. Милош	Пржине	1875.	Орах	1943.
1273.	Шимун О. Илија	Мратиње	1873.	Мратиње	1943.
1274.	Шимун И. Мара	-	1865.	Мратиње	1943.
1275.	Шимун В. Лука	Брљево	1895.	Брљево	1943.
1276.	Шкиљевић М. Јефто	Узлуп	-	Узлуп	1942.
1277.	Шкиљевић Мара	Трса	-	Узлуп	1943.
1278.	Шкиљевић Ј. Милосава	Узлуп		Мештровач	1943.
1279.	Шипчић В. Ђорђе	Црна Гора	1907.	Црна Гора	1943.
1280.	Шумић П. Сава	Јасен	1903.	Јасен	1943.
1281.	Шумић П. Стоја	Јасен	1908.	Јасен	1943.

Редни број	Презиме, очево име и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1282.	Шумић Т. Милош	Јасен	1910.	Јасен	1943.
1283.	Шумић К. Игњат	Јасен	1888.	Јасен	1943.
1284.	Шумић И. Пава	Јасен	1900.	Кручица	1943.
1285.	Шумић И. Јела	Јасен	1931.	Кручица	1943.
1286.	Шућур П. Милосав	Рудинице	1900.	Рудинице	1943.
1287.	Шућур М. Миљка	Рудинице	1904.	Рудинице	1943.
1288.	Шућур М. Обрен	Рудинице	1929.	Рудинице	1943.
1289.	Шућур М. Саво	Рудинице	1931.	Рудинице	1943.
1290.	Шућур П. Радисав	Рудинице	1915.	Рудинице	1943.

*****Напомена:** Укупан број жртава износи 1292, јер су броју 1292 додате још две жртве непознатог имена (редни број 841)

ПРИЛОГ БР. 2 - МУСЛИМАНСКИ ЖИВАЉ ИЗ СЕЛА БРИЈЕГ ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА

Редни број	Презиме и име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1.	Авдић М. Бећир	Бријег	1875.	Бријег	1943.
2.	Авдић Б. Алид	Бријег	1925.	Бријег	1943.
3.	Зукановић С. Бегеја	Бријег	1920.	Бријег	1943.
4.	Хамидовић М. Салко	Бријег	1904.	Бријег	1943.
5.	Хамић О. Мушан	Бријег	1880.	Бријег	1943.
6.	Хамић О. Аљо	Бријег	1900.	Бријег	1943.
7.	Хамић М. Салко	Бријег	1904.	Бријег	1943.
8.	Хамић М. Бећир	Бријег	1925.	Бријег	1943.

ПРИЛОГ БР. 3 - СТРАДАЛИ СА ПИВЉАНИМА У ПИВИ ЖРТВЕ ФАШИСТИЧКОГ ТЕРОРА

Редни број	Презиме име и очево име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
1.	Бабић Милан Томин	Радојевићи	1900.	Вучево	1943.
2.	Бабић Дана Миланова	Радојевићи	1925.	Вучево	1943.
3.	Вујичић Анђа Маркова	Марковац	1918.	Вучево	1943.
4.	Вујичић Бранка Михаилова	Мјешаја	1912.	Вучево	1943.
5.	Вујичић Славојка Михаилова	Мјешаја	1933.	Вучево	1943.
6.	Вујичић Јованка Михаилова	Мјешаја	1935.	Вучево	1943.
7.	Вујичић Никола Михаилов	Мјешаја	1937.	Вучево	1943.
8.	Вучуровић Михаило	-		Рудинице	1943.
9.	Грбовић Јеврем Јевремов	Г.Брезна	1938.	Г.Брезна	1943.
10.	Делибашаић Максим Стеванов	Голија	1870	Дола	1943.
11.	Драгојевић Марија Симова	Брда	1921.	Вучево	1943.
12.	Драшко Сава Николин	Радојевићи	1908.	Вучево	1943.
13.	Драшко Слободан Радованов	Радојевићи	1929.	Вучево	1943.
14.	Драшко Нико Радованов	Радојевићи	1932.	Вучево	1943.

Редни број	Презиме име и очево име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
15.	Кезуновић Велимир Ђорђов	Ђурђевица	1900.	Вучево	1943.
16.	Кезуновић Владимир Ђорђа	Ђурђевица	1934.	Вучево	1943.
17.	Кезуновић Нада Велимирова	Ђурђевица	1930.	Вучево	1943.
18.	Кезуновић Милева Велимирова	Ђурђевица	1936.	Вучево	1943.
19.	Кезуновић Ђорђо Велимиров	Ђурђевица	1938.	Вучево	1943.
20.	Ковачевић Р.Милутин	Војиновићи	1888.	Вучево	1943.
21.	Кошутић Вида Тодорова	Миољаче	1929.	Плужине	1943.
22.	Кошутић Јока Тодорова	Миољаче	1931.	Плужине	1943.
23.	Кошутић Зора Тодорова	Миољаче	1932.	Плужине	1943.
24.	Милатовић Дукица Савина	Дабовићи	1924.	Будањ	1943.
25.	Милинковић Игњат	Липник	1863.	Равно	1943.
26.	Паповић Драгица Јованова	Казанци	1932.	Стабанско језеро	1943.
27.	Радивојевић Његован	-	-	Шарићи	1943.
28.	Слијепчевић Ђурђа	Гацко	1862	Јасен	1943.
29.	Стајић М. Јован	-	1926.	Кошара	1943.

Редни број	Презиме име и очево име	Мјесто рођења	Година рођења	Мјесто страдања	Година страдања
30.	Томовић Ђурђа Петрова	Борице	1904.	Мрамор	1943.
31.	Томовић Сава Трифкова	Доњи Казанци	1900.	Мрамор	1943.

Садржај

Реч уредника.....	5
Увод.....	7
Злочин у Пивској Жупи.....	21
Злочин у Планини Пивској.....	32
Број страдалих.....	38
Пљачка и разарање имовине.....	47
Закључак.....	52
Извори и литература.....	52
Прилог 1.....	65
Прилог 2.....	152
Прилог 3.....	153

Издавач

Музеј жртава геноцида, Београд
Београд, Трг Николе Пашића 11/III
телефон : +381113398883
е-mail: office@muzejgenocida.rs

Институт за српску културу, Никшић

Одбор за Јасеновац Светог Архијерејског Сабора
Српске Православне Цркве

Библиотека

Поменик

За издаваче

др Вељко Ђурић Мишина
др Будимир Алексић
Епископ пакрачко-славонски Господин Јован

Редактура

Петар Б. Поповић

Лектура и коректура

Драгана Јовановић

Графичка обрада и штампа

Графопринт, Горњи Милановац

Тираж

250

Copyright © 2018. by Музеј жртава геноцида / Museum
of genocide victims

ISBN 978-86-86831-52-1

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.485(=163.41)(497.16)"1943"
94(497.1)"1939/1945"
94(497.16 Пива)"1943"

ЈОВОВИЋ, ВАСИЉ, 1970-

Геноцид у Пиви 1943. године / Васиљ Јововић. - Београд
: Музеј жртава геноцида : Одбор за Јасеновац Светог
Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве ; Никшић
: Институт за српску културу, 2019 (Горњи Милановац :
Графопринт). - 162 стр. : илустр. ; 21 см. - (Библиотека
Поменик / [Музеј жртава геноцида])

На насл. стр.: Никшић-Београд, Дан Пивских мученика,
2019. - Тираж 250. - Реч уредника: стр. 5-6. - Напомене и
библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр.
53-56.

ISBN 978-86-86831-52-1 (МЖГ)

а) Срби -- Геноцид -- Пива -- 1943 б) Други
светски рат 1939-1945 -- Југославија в) Пива
-- 1943

COBISS.SR-ID 276890636

